

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

(повна назва факультету)

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ

(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістр

(назва освітнього ступеня)

на тему: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ

СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ
НЕСТАБІЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ
«АГРОЦЕНТР-ТЕХНОЛОГІЙ»)

Виконав: студент 6 курсу, групи ПФм-61
спеціальності 072

«Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр і назва спеціальності)

_____ Величко М.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник _____ Панухник О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Нормоконтроль _____ Химич І.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри _____ Панухник О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Рецензент _____ Семенюк С.Б.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль
2020

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет Економіки та менеджменту
(повна назва факультету)

Кафедра Економіки та фінансів
(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(підпис)

Панухник О.В.
(прізвище та ініціали)

« »

2020 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього ступеня магістр
(назва освітнього ступеня)

за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр і назва спеціальності)

студенту Величку Максиму Сергійовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Сучасні підходи до управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах макроекономічної нестабільності вітчизняної економіки (на прикладі ТОВ «Агроцентр-технологій»)

Керівник роботи Панухник Олена Віталіївна, д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора від «26» червня 2020 р. № 4/7-455

2. Термін подання студентом завершеної роботи «14» грудня 2020 р.

3. Вихідні дані до роботи Фінансова звітність ТОВ «Агроцентр-технологій», статистична звітність, результати самостійних авторських досліджень ринку, фахові наукові публікації, матеріали галузевих сайтів тощо

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

2. ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЧЕРЕЗ АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

3. ШЛЯХИ ПОСИЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «АГРОЦЕНТР-ТЕХНОЛОГІЙ»

4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів)

Рис. 1.1. Схема взаємозв'язку фінансової стійкості та фінансової безпеки підприємства.

Рисунок 1.2 Види фінансової стійкості підприємства. Табл.2.1 Основні показники результатів діяльності ТОВ «Агроцентр-технологій», тис.грн. Рисунок 3.1 Методи оцінювання рівня ефективності інвестиційного проекту Рисунок 3.2 Період окупності інвестиційного проекту ТОВ «Агроцентр-технологій»

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях	Радинський С.В., к.е.н., доцент Стручок В.С., ст. викладач	05.10.2020 р.	

7. Дата видачі завдання « 28 » вересня 2020 р.**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ п/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми кваліфікаційної роботи	08.06.2020 р.- 25.06.2020 р.	
2	Робота над планом, затвердження плану	26.06.2020 р.- 24.07.2020 р.	
3	Пошук і підбір літератури, відповідно до затвердженого плану	28.09.2020 р.- 11.10.2020 р.	
4	Робота над першим (теоретичним) розділом	12.10.2020 р.- 25.10.2020 р.	
5	Робота над другим (аналітичним) розділом	26.10.2020 р. - 08.11.2020 р.	
6	Робота над третім (проектно-рекомендаційним) розділом	09.11.2020 р. - 29.11.2020 р.	
7	Робота над розділом «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» Підписання розділу в консультантів	30.11.2020 р.- 06.12. 2020 р.	
8	Проходження нормоконтролю	07.12.2020р. 08.12.2020 р.	
9	Підготовка керівником відгуку та отримання зовнішньої рецензії	09.12.2020 р. - 10.12.2020 р.	
10	Попередній захист кваліфікаційної роботи	11.12.2020 р. 12.12.2020 р.	
11	Робота ЕК. Захист кваліфікаційної роботи	21.12.2020 р.- 23.12.2020 р.	

Студент _____
(підпис)*Величко М.С.*

(прізвище та ініціали)Керівник роботи _____
(підпис)*Панухник О.В.*

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Величко М.С. Сучасні підходи до управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах макроекономічної нестабільності вітчизняної економіки (на прикладі ТОВ «Агроцентр-технологій»).– Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – ТНТУ ім. І. Пулюя. – Тернопіль, 2020.

Об'єктом дослідження виступає ТОВ «Агроцентр-технологій».

Мета кваліфікаційної роботи полягає у формуванні моделі управління фінансовою стійкістю підприємства ТОВ «Агроцентр-технологій».

Методи дослідження. В процесі виконання кваліфікаційної роботи проведено узагальнення, опис, класифікації, синтез, моделювання та інші методи дослідження, табличний та графічний методи аналізу та подання інформації, фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства.

У даній роботі проаналізовано теоретичні основи дослідження підходів до управління фінансовою стійкістю підприємства; проведено дослідження рівня фінансової стійкості підприємства через аналіз фінансово-економічних результатів його діяльності. Запропоновано шляхи посилення фінансової стійкості ТОВ «Агроцентр-технологій». Розглянуто окремі питання із забезпечення охорони праці на підприємстві та безпеки у надзвичайних ситуаціях.

Ключові слова: фінансова стійкість, механізм формування фінансово стійкого стану, процесно-системна модель, фінансовий стан.

SUMMARY

Velychko M. Modern approaches to the enterprise financial firmness management under national economy macroeconomic unstable conditions (LLC “Agrocenter-technologies” as a case study). - Manuscript.

Research for obtaining a master's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". - TNTU - Ternopil, 2020.

The object of the study is LLC “Agrocenter-technologies”.

The purpose of the qualification work is to form a model for managing the financial stability of the company LLC “Agrocenter-technologies”.

Research methods. In the process of qualification work generalization, description, classification, synthesis, modeling and other research methods, tabular and graphical methods of analysis and presentation of information, financial and economic analysis of the enterprise.

This paper analyzes the theoretical foundations of the study of approaches to managing the financial stability of the enterprise; a study of the level of financial stability of the enterprise through the analysis of financial and economic results of its activities. Ways to strengthen the financial stability of LLC “Agrocenter-technologies” are proposed. Some issues of labor protection at the enterprise and safety in emergency situations are considered.

Key words: financial stability, mechanism of formation of financially stable condition, process-system model, financial condition.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1 Суть економічної категорії «фінансова стійкість підприємства» та фактори впливу на неї.....	8
1.2 Сучасні методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства.....	13
1.3 Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах макроекономічної нестабільності.....	18
Висновки до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЧЕРЕЗ АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ	
2.1 Основні фінансово-економічні результати діяльності ТОВ «Агроцентр-технологій».....	23
2.2 Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «Агроцентр-технологій» із застосуванням коефіцієнтного методу аналізу.....	28
2.3 Дослідження ресурсів та результатів діяльності підприємства через аналіз його балансу.....	36
Висновки до розділу 2.....	47
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОСИЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «Агроцентр-технологій»	
3.1 Економічне обґрунтування доцільності впровадження інвестиційного проекту на підприємстві.....	50
3.2 Формування процесно-системної моделі управління фінансовою стійкістю підприємства.....	56
Висновки до розділу 3.....	63

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1 Стан охорони праці у ТОВ «Агроцентр-технологій».....	65
4.2 Забезпечення надійності роботи агропідприємства в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.....	67
Висновки до розділу 4.....	69
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
ДОДАТКИ.....	78

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективне функціонування підприємства своїм індикатором має високий рівень фінансової стійкості, який вказує на можливість маневрувати власними фінансовими ресурсами. В часи суттєвого дефіциту фінансових ресурсів у більшості суб'єктів господарювання, забезпечення достатньо високого рівня фінансової стійкості створює передумови для створення можливостей розширення діяльності, диверсифікації продукції, яку випускає підприємство і т.д.

Лише за таких умов можливий прогресивний розвиток підприємства, який буде мати позитивні наслідки не тільки для власників і працівників цієї компанії, а й в цілому для економіки країни.

Слід мати на увазі, що в часи макроекономічної нестабільності вітчизняної економіки потенціал підприємств реалізовується в середовищі значного конкурентного тиску та загальноекономічних обмежень.

Тому всі суб'єкти господарювання змушені дуже чутливо реагувати на ті зміни, які протікають не тільки всередині підприємства та галузі його функціонування, а й в цілому в економіці країни.

Мета дослідження – формування моделі управління фінансовою стійкістю підприємства ТОВ «Агроцентр-технологій».

Основними завданнями кваліфікаційної роботи є наступні:

1. Розкрити суть економічної категорії «фінансова стійкість підприємства» та фактори впливу на неї
2. Проаналізувати сучасні методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства
3. Дослідити механізм управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах макроекономічної нестабільності
4. Розрахувати значення основних фінансово-економічних результатів діяльності ТОВ «Агроцентр-технологій»
5. Провести аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «Агроцентр-технологій» із застосуванням коефіцієнтного методу аналізу

6. Зробити дослідження ресурсів та результатів діяльності підприємства через аналіз його балансу

7. Здійснити економічне обґрунтування доцільності впровадження інвестиційного проекту на підприємстві

8. Сформувати процесно-системну модель управління фінансовою стійкістю підприємства

9. Проаналізувати окремі питання, що стосуються забезпечення охорони праці на підприємстві та безпеки в надзвичайних ситуаціях

Об'єктом дослідження є ТОВ «Агроцентр-технологій».

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні підходи до управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах макроекономічної нестабільності вітчизняної економіки.

Методи дослідження. В процесі виконання кваліфікаційної роботи проведено узагальнення, опис, класифікації, синтез, моделювання та інші методи дослідження, табличний та графічний методи аналізу та подання інформації, фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства.

Інформаційну основу роботи складають статті, навчально-методична література, монографії, офіційні статистичні дані, статистичні дані ТОВ «Агроцентр-технологій» та інші.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розроблених шляхах посилення фінансової стійкості ТОВ «Агроцентр-технологій».

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у можливості застосування отриманих результатів в роботі ТОВ «Агроцентр-технологій».

Апробація. Основні тези, які стосуються предмету дослідження, були розглянуті в роботі IV Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах» (31 березня 2020 р.).

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків та пропозицій; викладена на 78 сторінках тексту, 34 рисунки і 17 таблиць.

Список використаних джерел складається з 33 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Суть економічної категорії «фінансова стійкість підприємства» та фактори впливу на неї

Метою діяльності будь якого підприємства, яке не відноситься до неприбуткових, є, безумовно, отримання позитивного фінансового результату, тобто прибутку. Досягнення даної мети передбачає від системи управління чіткої злагодженості механізмів реалізації поточних та стратегічних планів, оперативного виконання поставлених завдань, а також збалансування можливостей підприємства із загрозами або перспективами, які відкриті для нього на ринку. З огляду на це, фінансова стійкість підприємства повинна перебувати під пильним контролем та слугувати індикатором загальної стійкості організації.

Формуючи ефективний механізм управління фінансовою стійкістю підприємства, необхідно дослідити суть самого поняття «фінансова стійкість підприємства» та його зв'язок із іншими економічними категоріями.

Фінансова стійкість підприємства є якісною характеристикою його фінансового стану і характеризується як здатність підприємства ефективно функціонувати та розвиватися, відзначається достатнім рівнем забезпеченості фінансовими ресурсами та ефективністю управління ними, що забезпечує його платоспроможність, прибутковість та рентабельність [1]. Таке визначення робить акцент на загальній характеристиці ефективності функціонування із подальшим уточненням показників, через розрахунок яких можна зробити висновок щодо фінансової стійкості підприємства.

У Табл.1.1 подано декілька визначень фінансової стійкості.

Визначення «фінансова стійкість підприємства» різними дослідниками

Савицька Г. [2]	здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів в мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику
Стрішенець О. [2]	узагальнююча якісна оцінка фінансового стану суб'єкта господарювання, яка відображає основні тенденції зміни фінансових відносин під впливом найрізноманітніших чинників, як внутрішніх, так і зовнішніх, і виражається в кредитно- та платоспроможності підприємства, а також у постійному зростанні прибутку й капіталу при мінімальному ризикові
Ступка Н. [4, с. 349].	це комплексна категорія, яка характеризує стан, структуру та напрями використання фінансових ресурсів підприємства, здатність його виконувати свої зобов'язання, а також ступінь захищеності капіталу від фінансових ризиків та можливість забезпечення такої стійкості, яка зумовить розширене відтворення підприємства у процесі його виробничого циклу
Філімоненков О. [5, с. 283].	це такий стан підприємства, коли обсяг його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство платоспроможне. Іншими словами, фінансова стійкість підприємства – це таке його становище, коли вкладені в підприємницьку діяльність ресурси окупаються за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечує самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів. Визначається фінансова стійкість відношенням вартості матеріальних оборотних активів (запасів та витрат) до величини власних та позикових джерел коштів для їх формування
Коробов М. [6, с.354]	«...якщо параметри діяльності підприємства відповідають критеріям позитивної характеристики фінансового стану, говорять про фінансову стійкість підприємства. Фінансова стійкість формується під впливом рентабельності діяльності. Якщо підприємство збиткове, малорентабельне, якщо величина прибутку падає, говорити про задовільний фінансовий стан, фінансову стійкість не доводиться
Л.А. Костирко [7, с. 122].	інтегральна характеристика здатності підприємства як системи трансформувати фінансові ресурси з максимальною економічною вигодою і мінімальним ризиком
Фурман І. [8, с. 35].	це ситуація стабільного перевищення грошових надходжень суб'єкта господарювання над його виплатами та незначного впливу змін зовнішнього середовища на запланований фінансовий результат діяльності

Джерело: сформовано автором

Савицька Г. пропонує ідентифікувати фінансову стійкість дещо з іншої сторони, тобто з позиції збалансованості активів та пасивів, що в цілому,

звичайно, не суперечить попередньому визначенню, проте, привертає увагу до дещо інших характеристик фінансового стану організації.

У визначенні Стрішанця О. звертається увага на те, що фінансова стійкість підприємства по суті є відображенням факторів його зовнішнього та внутрішнього середовища.

Філімоненков О. при формуванні визначення більшою мірою звертається до ліквідності активу та пасиву балансу, забезпеченості фінансовими ресурсами та незалежністю від зовнішніх джерел фінансування.

Узагальнюючи усі вищенаведені визначення, можна дійти до висновку, що ключовими категоріями, які стосуються фінансової стійкості підприємства, є платоспроможність, незалежність від позичкового капіталу, прибутковість, стабільність, автономність, тощо.

Слід мати на увазі, що, з однієї сторони, значне переважання власного капіталу над позичковим створює певний фінансовий «буфер» для підприємства, проте, з іншої сторони, стійкий фінансовий стан не гарантує підприємству ефективність розвитку в довгостроковій перспективі, оскільки проста наявність фінансових ресурсів може бути лише джерелом розвитку, проте не його гарантією. Тому загальне стратегічне управління підприємством повинно бути спрямованим не тільки на акумуляцію фінансових ресурсів, але й на інноваційний розвиток, який, можливо, на даний час вимагає додаткових фінансових витрат, проте, в майбутньому принесе збільшені доходи.

Досить часто поняття «фінансова стійкість» кореспондує із поняттям «фінансовий стан», «ліквідність», «платоспроможність» підприємства. Звісно, між ними є певний зв'язок, адже рівень або тип фінансової стійкості визначається за категоріями оцінки фінансового стану. Проте, вони не є тотожними.

Не варто стверджувати про рівень фінансової стійкості лише за статичними оцінками фінансового стану, адже для того, щоб описувати ідентифікувати фінансову стійкість, слід зважати на динаміку показників та її потенційних наслідків для підприємства.

Слід розрізняти фінансову стійкість та фінансову безпеку. На рис.1.1 показано взаємозв'язок між цими поняттями.

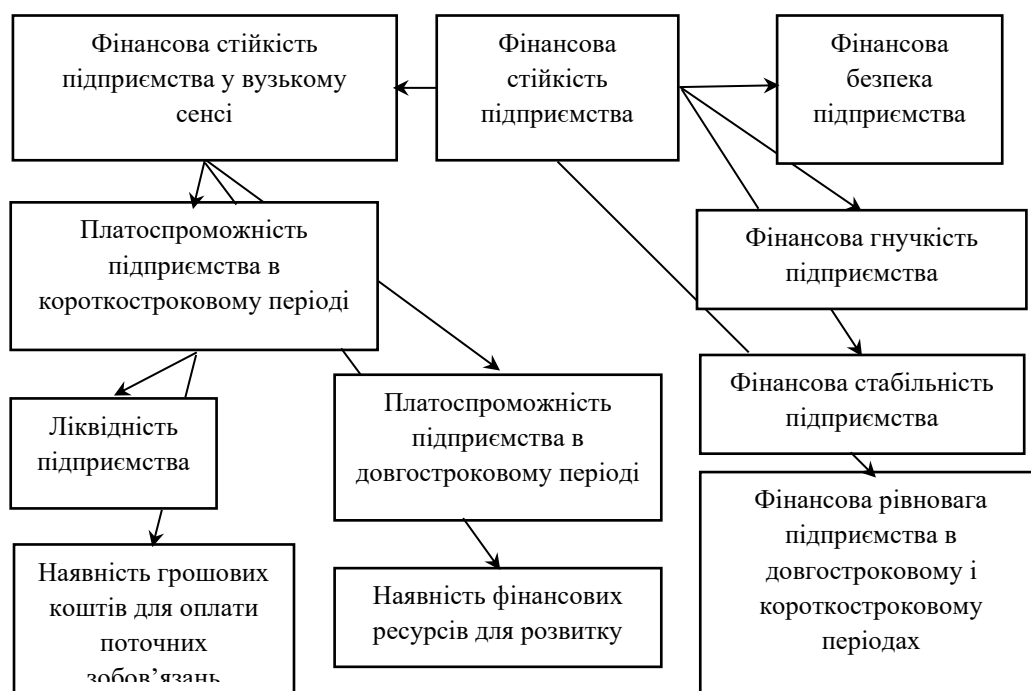

Рисунок 1.1 Схема взаємозв'язку фінансової стійкості та фінансової безпеки підприємства

Джерело: сформовано автором

Із наведеної схеми можна бачити, що фінансова безпека підприємства напряму визначається фінансовою стійкістю, що є цілком логічним. Фінансова безпека формує передумови для утримання або посилення фінансової гнучкості та в подальшому фінансової стабільності діяльності. Фінансово стійкий стан підприємства є ознакою того, що підприємство є платоспроможним, ліквідним, має достатньо фінансових ресурсів для розвитку, а також має у наявності грошових коштів для оплати поточних зобов'язань.

Видами фінансової стійкості є наступні (Рис.1.2).

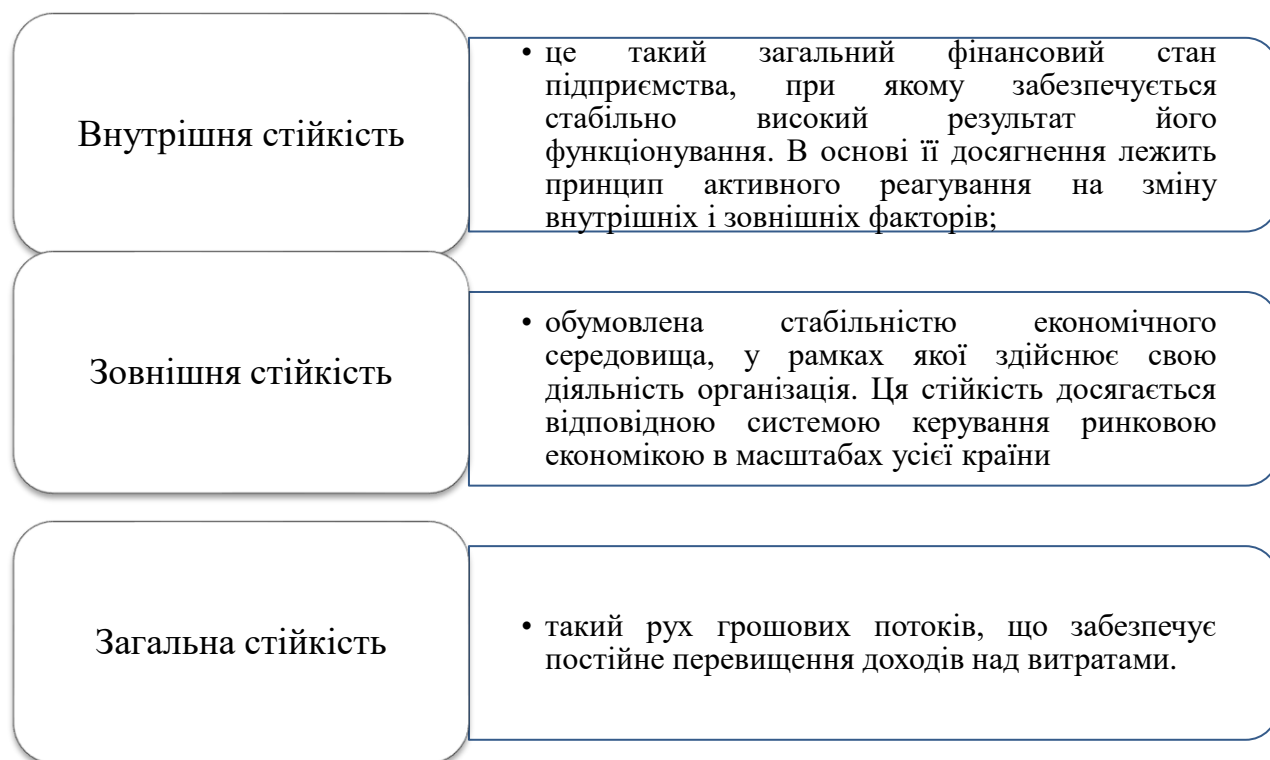

Рисунок 1.2 Види фінансової стійкості підприємства

Джерело: сформовано на основі [9, с. 204]

Розглядаючи чинники впливу на фінансову стійкість, можна виділити базові або узагальнюючі, тобто чинники I рівня – фаза економічного розвитку системи, а також стадія життєвого циклу підприємства [10, с.194].

Зрозуміло, що купівельна спроможність потенційних покупців, їхні очікування щодо майбутнього економічного стану та розподілу доходів і витрат суттєво впливає на підприємницьку активність підприємства, а відповідно і на його фінансову стійкість. Таким чином, фаза економічного розвитку системи визначається за результатами проведеного аналізу середовища функціонування суб'єкта підприємницької діяльності.

Стадія життєвого циклу підприємства також суттєво впливає на фінансову стійкість підприємства, адже кожна зі стадій створює свої передумови для того чи іншого рівня фінансової стійкості.

Важливими є чинники II рівня, до яких відносяться демографічний стан, особливості державного управління в частині соціального захисту та

податкового регулювання, стимулювання і підтримки підприємницької активності (тобто, це чинники макрорівня). До чинників мікрорівня цієї ланки факторів впливу на фінансову стійкість підприємства слід віднести стратегії управління підприємством, його внутрішня грошова політика, стан системи керування персоналом, капіталом, активами, пасивами і т.д. На III рівні чинників деталізуються у конкретних вимірниках фактори II рівня. Наприклад, це може бути рівень інфляції, структура активів та пасивів підприємства, оптимальність виробничих чи грошових запасів.

Крім такої класифікації чинників впливу на підприємство, їх можна поділити і за видами діяльності, тобто, на чинники, які впливають на операційну діяльність, на фінансову діяльність, на інвестиційну діяльність.

1.2 Сучасні методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства

При оцінюванні фінансово-економічного стану підприємства важливим є вибір оптимальної методики його проведення. З огляду на це, варто проаналізувати існуючі підходи не тільки до управління фінансовою стійкістю підприємства, а й до методик її оцінювання.

В найбільш загальному розумінні всі методики оціночних показників поділяються на основні 4 види:

1. Агрегатний
2. Коефіцієнтний
3. Матричний
4. Інтегральний

Агрегатний аналіз проводиться шляхом аналізу (рис.1.3) абсолютних показників фінансової стійкості, тобто визначається, чи в достатньому обсязі є наявності в підприємства джерел для формування матеріально-виробничих запасів. Параметри оцінки є трьохкомпонентні, тобто визначається рівень запасів, витрат та джерел фінансування. Отримані результати дають змогу віднести фінансову стійкість підприємства до одного з трьох типів –

підприємство із абсолютною фінансовою стійкістю, із нормальною фінансовою стійкістю, підприємство із фінансовою нестійкістю та підприємство у кризовому стані за типом фінансової стійкості.

Рисунок 1.3 Характеристика агрегатного методу оцінювання фінансової стійкості підприємства

Джерело: сформовано автором

Коефіцієнтний підхід до оцінювання фінансової стійкості підприємства є найбільш поширеним (зважаючи на можливість включення до набору оціночних показників тих, які можливо розрахувати на основі фінансової звітності або інших інформативних джерел) та зводиться до розрахунку цілого комплексу фінансових показників (рис.1.4).

Рисунок 1.4 Характеристика коефіцієнтного методу оцінювання фінансової стійкості підприємства

Джерело: сформовано автором

В межах коефіцієнтного методу оцінювання фінансової стійкості можна проводити порівняння отриманих значень із нормативними або бажаними для підприємства (Табл.1.2).

Таблиця 1.2

Характеристика та методика розрахунку відносних показників фінансової стійкості підприємства

Показники	Методика розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт автономії	Ф.1, р. 1495/р. 1990	Більше 0,5
Коефіцієнт фінансування	Ф.1 (р. 1595+р.1695)/р. 1495	Менше 1
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	Ф.1, (р. 1495+р.1595(/р. 1900	Більше 0,5
Коефіцієнт фінансового левериджу	Ф.1, р.1595/р.1495	Менше 0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Ф.1 (р.1195-р.1695)/р.1495	Більше 0,5
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними коштами	Ф.1, (р.1195- р. 1100) / р. 1195	0,6-0,8
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	Ф.1,(р.1100)/(р.1195-р.1695)	Більше 0,5

Недоліком даного методу є те, що формується цілий набір висновків за кожним показником окремо, а не в сукупності. Тобто, можна отримати результат, що за певним параметром підприємство володіє достатньо великим запасом фінансової стійкості, а за іншими – рівень фінансової стійкості є недостатньо великим для реалізації всіх можливостей підприємства.

Ще одним методом проведення оцінювання фінансової стійкості підприємства є матричний (рис.1.5).

Рисунок 1.5 Характеристика матричного методу оцінювання фінансової стійкості підприємства

Джерело: сформовано автором

Матричний метод передбачає формування так званих матричних балансів, тобто якісне та кількісне порівняння значень окремих статей активу та пасиву балансу, визначення структури активів та пасивів. Можна отримати висновки щодо переважання тих чи інших статей балансу, щодо пропорційності структури загалом і т.д.

На наш погляд, найбільш повним та інформативним є інтегральний метод оцінювання, адже він передбачає розрахунок цілої низки показників, які в подальшому із присвоєнням певних вагових коефіцієнтів формують зведену (інтегральну) кількісну оцінку і тому може бути врахованим при порівнянні показників в часі, порівнянні з нормативними значеннями або з іншими підприємствами (рис.1.6).

Рисунок 1.6 Характеристика інтегрального методу оцінювання фінансової стійкості підприємства

Джерело: сформовано автором

Під час застосування інтегрального методу оцінювання фінансової стійкості підприємства використовують такі коефіцієнти та оцінки, які враховують дані як активу, так і пасиву балансу підприємства, що дає змогу стверджувати про комплексність методу.

Для оцінки рівня фінансової стійкості використовують такі показники:

- коефіцієнт фінансової незалежності (автономії, концентрації власного капіталу);
- коефіцієнт фінансової залежності;
- коефіцієнт концентрації позичкового капіталу;
- коефіцієнт концентрації поточної заборгованості;
- коефіцієнт фінансової стійкості;
- коефіцієнт фінансового левериджу;
- коефіцієнт забезпечення запасів власним капіталом;
- коефіцієнт маневреності оборотних активів;
- коефіцієнт маневреності власного капіталу;
- коефіцієнт маневреності позичкового капіталу [11, с. 64].

1.3 Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах макроекономічної нестабільності

Управління фінансовою стійкістю підприємства є складним процесом, адже вона є результируючою характеристикою впливів усіх зовнішніх та внутрішніх факторів. Коливання, наприклад, в структурі активів чи пасивів може справити неочікуваний вплив на стан фінансової стійкості, зрушення в окремих показниках будуть впливати на інтегральні результати роботи суб'єкта підприємницької діяльності і т.д.

З огляду на це, напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства повинні охоплювати як стійкість ресурсної бази (як основного джерела забезпечення функціонування підприємства), так і організаційно-структурну стійкість (як стратегічної та операційної внутрішньої підсистеми підприємства), комерційну стійкість (ефективність реалізації основних функцій підприємства).

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства не є автономним від інших підсистем управління, а є його важливою компонентою. Для побудови ефективного механізму управління фінансовою стійкістю підприємства необхідно визначити основні етапи та принципи його побудови.

Скористаємося етапністю, яка запропонована Донченко Т.В. [12] (рис.1.7).

Рисунок 1.7 Комплекс етапів розробки механізму управління фінансовою стійкістю підприємства (ФСП)

Джерело: складено за [12]

На початковому етапі необхідно чітко визначити, хто на підприємстві є відповідальним за формування та реалізацію механізму управління фінансовою стійкістю, тобто ідентифікувати його суб'єктів. Суб'єктами можуть бути безпосередньо керівники підприємства, представники фінансово-аналітичних служб у співпраці із представниками інших підрозділів організації.

Об'єкти визначаються відповідно до бачення суб'єктів вагомості впливів факторів на рівень фінансової стійкості та цілей, які визначають для себе суб'єкти. Цей етап є надзвичайно важливим, адже в деяких випадків достатньо від коректувати структуру капіталу, наприклад, і рівень фінансової стійкості потенційно може суттєво зрости. Для іншого підприємства цей крок може виявитися абсолютно незначним, оскільки є інші об'єкти управління (окремі бізнес-процеси), які більш помітно впливають на фінансову стійкість. Це є підтвердженням того, що механізм управління фінансовою стійкістю повинен бути аналітично наповненим, структурованим та обґрунтованим.

Звичайно, цілі управління фінансовою стійкістю можуть суттєво різнитися між підприємствами, що визначається як початковими умовами в яких функціонує підприємство, так і зовнішніми обставинами, які формуються навколо суб'єкта господарювання. Ціллю може бути досягнення визначеного рівня фінансової стійкості, який є прийнятним в даний час для конкретного підприємства. Цілі можуть визначатися і через встановленням бажаного рівня прибутковості чи рентабельності. Також ціллю може бути і збереження поточного рівня фінансової стійкості.

До елементів об'єкта управління фінансовою стійкістю підприємства є визначення та оцінювання чинників, які впливають на фінансову стійкість, а також кількісне та якісне оцінювання поточного рівня фінансової стійкості.

Інструментарій управління фінансовою стійкістю містить аналіз допустимих та ефективних методів, засобів розрахунку на основі критичного розуміння можливих доступних методик. Можливе поєднання декількох методів, якщо це є виправдано та дає можливість більш повно аналізувати фінансову стійкість підприємства. Варто чітко визначити деструктивні елементи з позицій їхнього впливу на рівень або тип фінансової стійкості організації.

Після детального оцінювання слід перейти до формування та безпосередньої реалізації стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства, яка повинна бути «вмонтована» у загальну стратегію діяльності суб'єкта господарювання. Цілі загальні (результуючі) та спеціальні (тобто ті, відносяться до окремих аспектів роботи підприємства) повинні формувати однонапрявлену систему, і в жодному разі не суперечити одна одній. Узгодженість цілей в межах стратегії створює передумови до формування можливостей її реалізації.

Успішність досягнення запланованих показників залежить від вчасно проведеного моніторингу за ключовими індикаторами та відповідного коригування стратегії. Тобто, важливими не тільки є визначення кінцевого бажаного результату реалізації стратегії управління фінансовою стійкістю, а й

проміжних результатів, досягнутість яких буде свідчити про «правильний» рух до визначених цілей. На етапах моніторингу і коригування можлива нейтралізація негативних проявів у роботі підприємства окремих дестабілізуючих чинників, якщо такі виявлені, та посилення стимуляторів позитивних змін. Тобто, оцінювання макроекономічної ситуації є надзвичайно важливим етапом оцінювання конкурентоспроможності підприємства та його можливостей до розвитку (детальніше в [13-14]).

Також варто розглядати можливі ризики діяльності з позицій джерел їх формування та намагатися змоделювати систему управління фінансовими ризиками [15, 16].

Висновки до розділу 1

У розділі 1 розкрито суть економічної категорії «фінансова стійкість підприємства», наведено численні визначення цієї характеристики суб'єкта господарювання на основі критичного аналізу яких отримано висновок, що ключовими категоріями, які стосуються фінансової стійкості підприємства, є платоспроможність, незалежність від позичкового капіталу, прибутковість, стабільність, автономність, тощо.

Показано взаємозв'язок між фінансовою стійкістю та фінансовою безпекою підприємства, який полягає у щільному причинно - наслідковому зв'язку.

Також подана характеристика видів фінансової стійкості підприємства, серед яких виділено внутрішню, зовнішню, та загальну стійкість організації.

Розглядаючи чинники впливу на фінансову стійкість, виділено базові або узагальнюючі, тобто чинники I рівня (до якого віднесено фаза економічного розвитку системи та стадія життєвого циклу підприємства); чинники II рівня (наприклад, демографічний стан, особливості державного управління в частині соціального захисту та податкового регулювання, стимулювання і підтримки підприємницької активності, стратегії управління підприємством, його внутрішня грошова політика, стан системи керування персоналом, капіталом,

активами, пасивами і т.д); чинники III рівня (рівень інфляції, структура активів та пасивів підприємства, оптимальність виробничих чи грошових запасів).

Також у 1 розділі розглянуто методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства, зокрема такі методи як агрегатний, коефіцієнтний, матричний та інтегральний.

Досліджено механізм управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах макроекономічної нестабільності. Оскільки розробка механізму управління є складноструктурованим процесом, пропонується використовувати наступний комплекс етапів цього процесу: визначення суб'єктів управління фінансовою стійкістю, ідентифікація цілей управління та елементів об'єкта управління, розробка чіткого ефективного інструментарію управління фінансовою стійкістю підприємства, розробка стратегії управління та подальша її реалізація, розрахунок ключових показників ефективності реалізації стратегії, коригування стратегії у випадку, якщо виявлені певні відхилення від ключових параметрів ефективності.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЧЕРЕЗ АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Основні фінансово-економічні результати діяльності ТОВ «Агроцентр-технологій»

ТОВ «Агроцентр-технологій» є успішним підприємством, яке займається оптовою торгівлею хімічними продуктами, але й має у своїх реєстраційних документах вказано, що може здійснювати виробництво добрив і азотних сполук; провадити посередницьку діяльність у торгівлі сільськогосподарською сировиною, живими тваринами, текстильною сировиною та напівфабрикатами; займатися оптовою торгівлею зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин.

Підприємство вже багато років займається розробкою та впровадженням технологій (зокрема, технології відновлення ґрунтів на основі нанокompозитів), виробництвом продуктів “Eco Organic Product”, які є екологічно чистими та безпечними для людини, так і навколишнього середовища.

З метою загального розуміння результатів діяльності ТОВ «Агроцентр-технологій» сформуємо зведену таблицю даних (Табл.2.1), розрахуємо абсолютні (Табл.2.2) та відносні відхилення значень (Табл.2.3), а також подамо графічну інтерпретацію динаміки показників (рис.2.1).

Основні показники результатів діяльності ТОВ «Агроцентр-технологій»,
тис.грн.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019
Чистий дохід від реалізації продукції	453,9	331,7	264,2	22,8	102,4
Інші операційні доходи	0	0	16,6	11	4,8
Інші доходи	0,1	0	0	0	0
Разом доходи	454	331,7	280,8	33,8	107,2
Собівартість реалізованої продукції	201,6	155,6	86,9	73,2	102,5
Інші операційні витрати	112,4	187	114,3	173,1	18,5
Інші витрати	0	0	0	0	0
Разом витрати	314	342,6	201,2	246,3	121
Фінансовий результат до оподаткування	139,9	-10,9	79,6	-212,5	-13,8
Податок на прибуток	25,2	0	0	0	0
Чистий прибуток	114,7	-10,9	79,6	-212,5	-13,8

До основних показників результатів діяльності підприємства відносимо чистий дохід від реалізації, додавши до якого усі інші операційні та неопераційні доходи, отримаємо загальні доходи підприємства. Окремо розраховуються загальні витрати підприємства шляхом сумування собівартості реалізованої продукції та усіх інших витрат. Різниця між доходами та витрати формує фінансовий результат до оподаткування, зменшивши який на податок на прибуток отримаємо чистий прибуток. Із Табл.2.1 можна бачити, що величина чистого доходу за аналізований період 2015-2019 рр. є нестійкою і коливалася в межах від свого мінімального значення 22,8 тис.грн. у 2018 році до максимуму 453,9 тис.грн. у 2015 році. Така нестійкість пояснюється зміною ринкової кон'юнктури, цінами на сировину та матеріали і т.д.

Інші операційні доходи ТОВ «Агроцентр-технологій» отримувало лише протягом останніх 3 років (2017-2019 рр.), а у 2015 році були надходження з інших джерел, які не відносяться до операційних, в розмірі 0,1 тис.грн.

Таким чином, сформувалася наступна динаміка показника «Разом доходи», який відображає усі надходження на підприємство від операційної та поза операційної діяльності.

На рис.2.1 можна побачити, що графік показника «Чистий дохід від реалізації» та «Разом доходи» практично співпадають, що пояснюється незначними обсягами доходів, які отримані не від реалізації продукції.

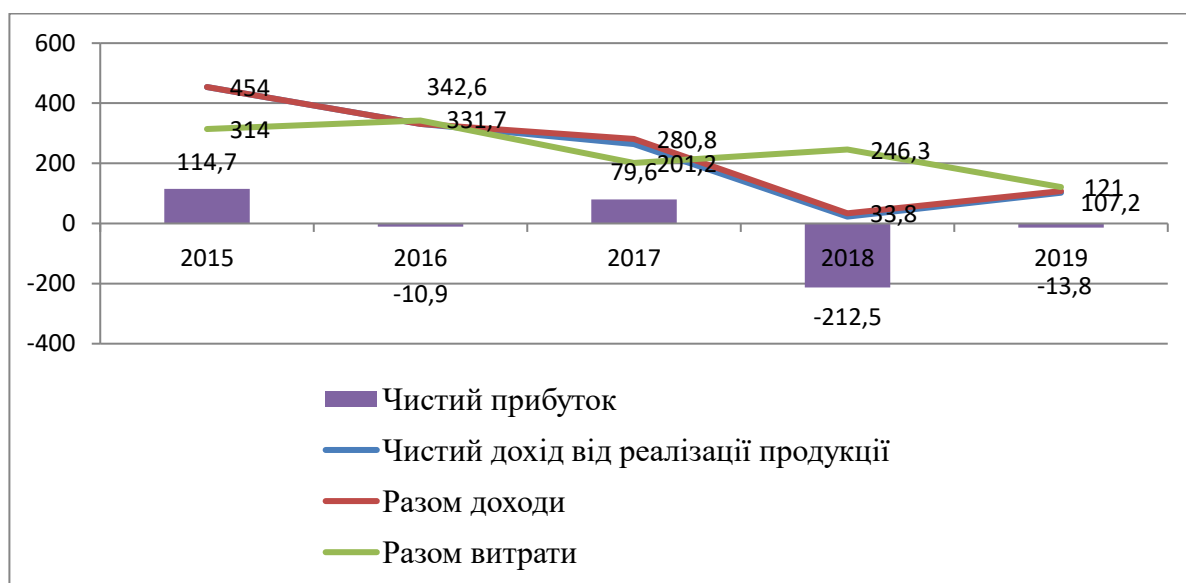

Рисунок 2.1 Динаміка основних показників результатів діяльності ТОВ «Агроцентр-технологій»

Серед усіх витрат підприємства більшу частку майже у всі аналізовані роки становила собівартість реалізованої продукції за виключенням 2017-2018 рр. Найбільшого значення вона досягла у 2015 році (201,6 тис.грн.), що цілком узгоджується із тим, що і доходів в цьому році підприємство отримало найбільше. Найменше витрат на собівартість реалізованої продукції підприємство здійснило у 2018 році в розмірі всього 73,2 тис.грн. Відповідно і чистий дохід від реалізації продукції у цьому році складав лише 22,8 тис.грн., а це є найменшим показником за весь аналізований період 2015-2019 рр. В цьому ж році підприємство понесло інших операційних витрат на 173,1 тис.грн., проте, інших операційних доходів практично не отримало. Це може бути пов'язано із витратами на оновлення або заміну обладнання, вкладення в технології, які не приносять фінансового результату миттєво, а потребують певного часу, щоб отримати віддачу.

Різниця між доходами та витратами вказує на фінансовий результат до оподаткування. Після коригування податком на прибуток отримуємо чистий прибуток, саме його і варто детально проаналізувати. Отже, за результатами 3 років з 5 аналізованих (тобто, 2016, 2018-2019 рр.) підприємство виявилось збитковим. Найбільший збиток в розмірі 212,5 тис.грн. ТОВ «Агроцентр-технологій» характерний для 2018 року. Найбільш прибутковим роком був 2015, протягом якого був досягнутий прибуток в розмірі 114,7 тис.грн.

Проаналізуємо абсолютні та відносні відхилення (Табл.2.2, Табл.2.3) значень показників, адже вони демонструють темпи змін та динаміку зрушень.

Таблиця 2.2

Абсолютні відхилення показників результатів діяльності

ТОВ «Агроцентр-технологій», %

Показник	Абсолютні відхилення значень				
	2016-2015	2017-2016	2018-2017	2019-2018	2019-2015
Чистий дохід від реалізації продукції	-122,2	-67,5	-241,4	79,6	-556,3
Інші операційні доходи	0	16,6	-5,6	-6,2	-4,8
Інші доходи	-0,1	0	0	0	-0,1
Разом доходи	-122,3	-50,9	-247	73,4	-561,2
Собівартість реалізованої продукції	-46	-68,7	-13,7	29,3	-304,1
Інші операційні витрати	74,6	-72,7	58,8	-154,6	-130,9
Інші витрати	0	0	0	0	0
Разом витрати	28,6	-141,4	45,1	-125,3	-435
Фінансовий результат до оподаткування	-150,8	90,5	-292,1	198,7	-126,1
Податок на прибуток	-25,2	0	0	0	-25,2
Чистий прибуток	-125,6	90,5	-292,1	198,7	-100,9

Отже, чистий дохід від реалізації продукції найбільш динамічно змінився за період 2017-2018 рр., проте, на жаль, ці зрушення були негативними – -241,4 тис.грн. за рік, а це становить - 91,37%. Наступного року ситуація дещо

вирівнялася і вдалося частково компенсувати такий великий спад. Зростання становило 79,6 тис.грн. (349,12%) відносно 2018 року.

Таблиця 2.3

Відносні відхилення показників результатів діяльності

ТОВ «Агроцентр-технологій», %

Показник	Відносні відхилення значень				
	2016/2015	2017/2016	2018/2017	2019/2018	2019/2015
Чистий дохід від реалізації продукції	-26,92	-20,35	-91,37	349,12	-77,44
Інші операційні доходи	-	-	-33,73	-56,36	-
Інші доходи	-100,00	-	-	-	-100,00
Разом доходи	-26,94	-15,35	-87,96	217,16	-76,39
Собівартість реалізованої продукції	-22,82	-44,15	-15,77	40,03	-49,16
Інші операційні витрати	66,37	-38,88	51,44	-89,31	-83,54
Інші витрати	-	-	-	-	-
Разом витрати	9,11	-41,27	22,42	-50,87	-61,46
Фінансовий результат до оподаткування	-107,79	-830,28	-366,96	-93,51	-109,86
Податок на прибуток	-100,00	-	-	-	-100,00
Чистий прибуток	-109,50	-830,28	-366,96	-93,51	-112,03

Оскільки загальна величина доходів несуттєво коригувалася за рахунок статей «Інші операційні доходи» та «Інші доходи», детально аналізувати зміни цієї статті звітності немає сенсу, оскільки вона майже дублює вже проаналізований показник чистого доходу від реалізації продукції. Витрати підприємства теж суттєво змінювалися за період 2015-2019- рр. Якщо за період 2015-2016 рр. величина витрат зросла на 28,6 тис.грн., тобто 9,11%, наступного 2017 року витрати почали скорочуватися і спад показника становив -41,27% відносно 2016 року, що можна вважати суттєвим досягненням підприємства. 2018 рік характеризувався збільшенням витрат в абсолютному вимірі на 45,1 тис.грн. (+22,42%), але це зростання було зменшено навпіл у 2019 році.

Цікавим для аналізу є дослідження зміни показників у 2019 році порівняно із 2015 роком. Отже, якщо розмір усіх доходів скоротився за вказаний період на 76,39% (-561,2 тис.грн.), витрати зменшилися на 61,46% (-435 тис.грн.). Тобто, отримано висновок, що не зважаючи на досить суттєве скорочення витрат, підприємству не вдалося наростити дохід від реалізації

продукції, а це в свою чергу вимагає рішучих управлінських дій зі сторони керівництва ТОВ «Агроцентр-технологій». Підсумковим показником, за яким можна зробити перші висновки про фінансовий результат діяльності підприємства є величина чистого прибутку та його динаміка. За весь аналізований період 2015-2019 рр. його розмір зменшився на 100,9 тис.грн., що становить -112%. Для того, щоб зрозуміти детальніше, що відбувалося у підприємства у фінансово-економічному аспекті за період 2015-2019 рр. варто перейти до більш деталізованого аналізу структури балансу та окремих показників, що характеризують фінансову стійкість ТОВ «Агроцентр-технологій».

2.2 Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «Агроцентр-технологій» із застосуванням коефіцієнтного методу аналізу

Фінансова стійкість підприємства може бути проаналізована різносторонньо із використанням багатьох методик, які детально розглянуті в розділі 1. Скористаємося коефіцієнтним методом аналізу, який дає можливість взяти до уваги достатньо багато показників, а також порівняти розраховані значення із нормативними та зробити відповідні висновки. Отже, розрахуємо наступну групу показників: коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансування, коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності, коефіцієнт фінансового левериджу, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними коштами (Табл.2.4).

Таблиця 2.4

Основні показники фінансової стійкості ТОВ «Агроцентр-технологій»

Показник	2015	2016	2017	2018	2019
Коефіцієнт автономії	0,79	0,37	0,01	0,06	-0,50
Коефіцієнт фінансування	0,63	0,99	0,94	1,48	1,50
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	0,37	0,01	0,06	-0,48	-0,50
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,96	-0,65	0,85	1,02	1,01
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними коштами	0,63	0,70	0,68	0,66	0,62

Для того, щоб розуміти якісний зміст отриманих результатів, їх варто порівнювати не тільки в розрізі років, але й відносно нормативних значень, які наведені для кожного показника у Табл.2.5.

Таблиця 2.5

Нормативні значення основних показників фінансової стійкості

Показник	Нормативне значення
Коефіцієнт автономії	>0,5
Коефіцієнт фінансування	<1
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	>0,5
Коефіцієнт фінансового левериджу	<0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,5
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними коштами	0,6-0,8

Розглянувши отримані значення із розрахунків коефіцієнту автономії (рис.2.2), можна бачити, що він знаходився в межах нормативних значень, тобто >0,5 лише у 2015 році.

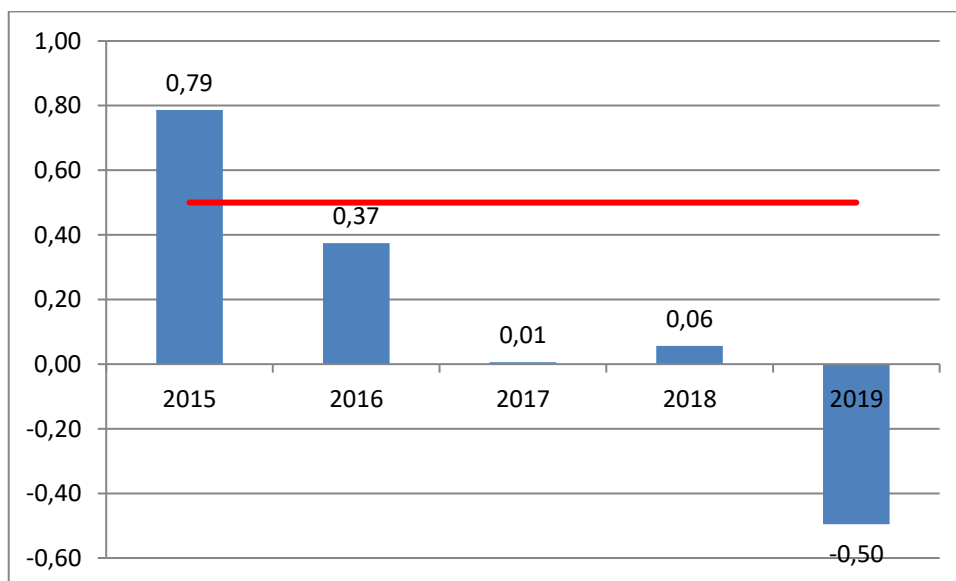

Рисунок 2.2 Коефіцієнт автономії ТОВ «Агроцентр-технологій», од.

Оскільки коефіцієнт автономії показує частку власного капіталу у загальних коштах підприємства, можна стверджувати, що лише у 2015 році власний капітал покривав більшість потреб у капіталі підприємства. Протягом 2016-2019 рр. нормативного показника досягнути не вдалося.

Поглянемо на відповідність нормативному значенню наступного аналізованого показника–коєфіцієнта фінансування (рис.2.3).

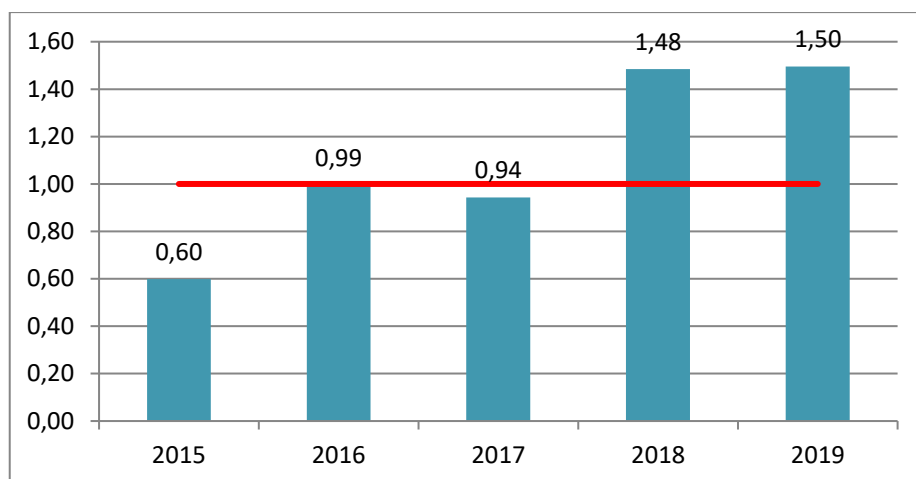

Рисунок 2.3 Коефіцієнт фінансування ТОВ «Агроцентр-технологій», од.

Для коефіцієнту фінансування встановлено нормативний діапазон значень в розмірі <1 , можна бачити, що за коефіцієнтом фінансування підприємство відповідало бажаному нормативному діапазону значень в період 2015-2017 рр. 2018-2019 рр. характеризуються невідповідністю цього часткового показника фінансової стійкості бажаному значенню.

Для коефіцієнту довгострокової фінансової незалежності оптимальними є значення, які перевищують рівень 0,5 (рис.2.4).

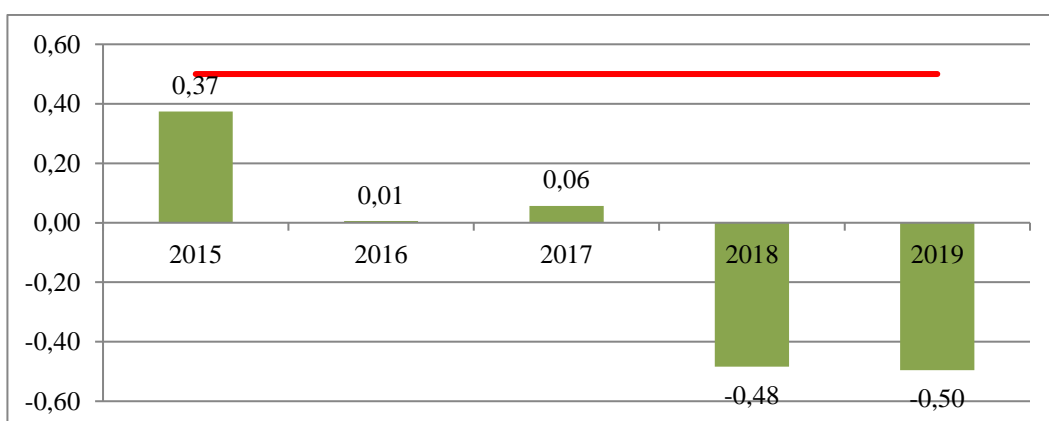

Рисунок 2.4 Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності ТОВ «Агроцентр-технологій», од.

Із рис.2.4 очевидно, що за даним показником підприємство є фінансово нестійким, 2015 рік був найбільш близьким до можливості досягнення нормативного значення, проте, воно, на жаль, не було досягнуто.

Ще одним показником, корисним для аналізу фінансової стійкості підприємства є коефіцієнт маневреності власного капіталу. Нормативним є переважання його значення рівня 0,5. На рис.2.5 наведено динаміку значень. Лише 2016 рік не відповідав нормативному значенню.

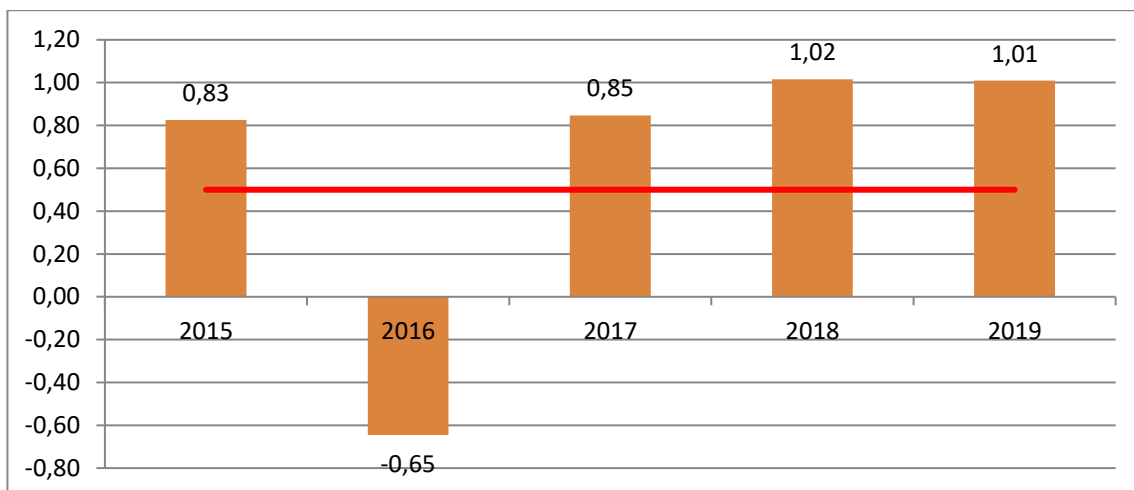

Рисунок 2.5 Коефіцієнт маневреності власного капіталу ТОВ «Агроцентр-технологій», од.

Тобто, увесь аналізований період 2015-2019 рр. за виключенням лише 2016 року ТОВ «Агроцентр-технологій» характеризувалося достатніми значеннями коефіцієнту маневреності власного капіталу.

Проаналізуємо відповідність нормативним значенням (а це діапазон 0,6-0,8) коефіцієнту забезпечення матеріальних запасів власними коштами ТОВ «Агроцентр-технологій» (рис.2.6).

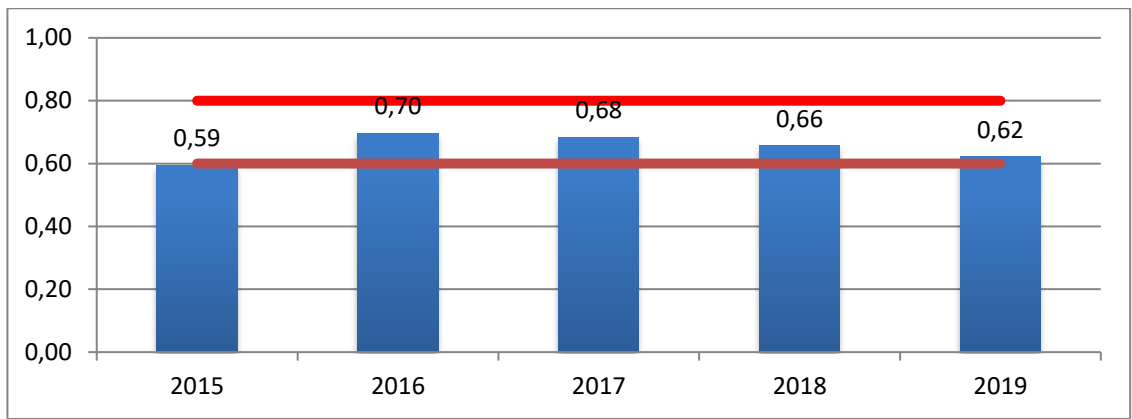

Рисунок 2.6 Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними коштами ТОВ «Агроцентр-технологій», од.

Можна бачити, що в допустимий діапазон даний коефіцієнт ввійшов в усі роки, за виключенням 2015 року.

Ще однією стороною, за якою можна аналізувати показники фінансовою стійкості окрім відповідності нормативним значенням, є динаміка (абсолютні та відносні відхилення) для розуміння швидкості та напрямку коливань.

На рис.2.7 показана динаміка коефіцієнтів автономії, фінансування та довгострокової фінансової незалежності.

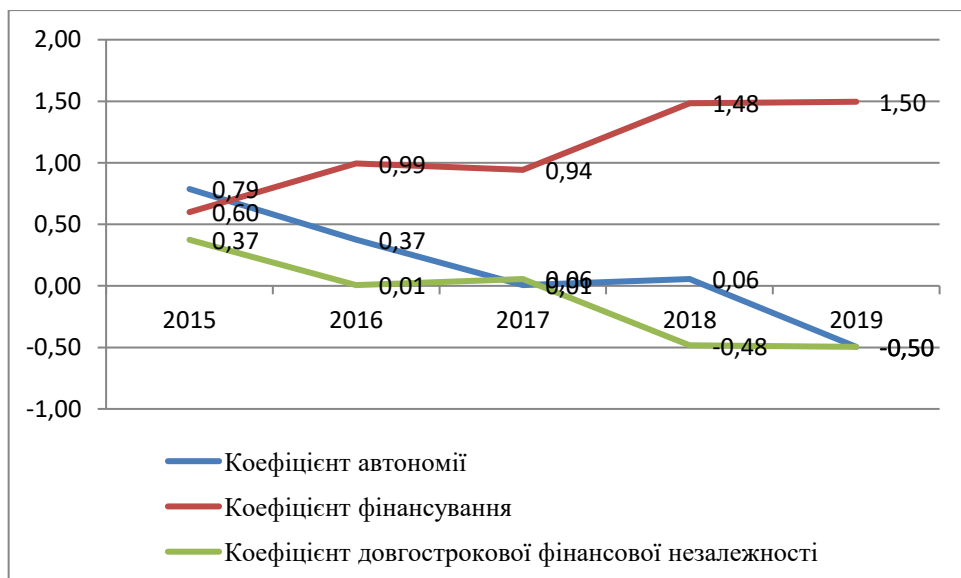

Рисунок 2.7 Коефіцієнти автономії, фінансування та довгострокової фінансової незалежності ТОВ «Агроцентр-технологій», од.

Можна бачити, що коефіцієнт фінансування змінювався обернено пропорційно до коефіцієнту довгострокової фінансової незалежності, що в цілому визначається методикою розрахунку. Якщо в період 2015-2016 рр. коефіцієнт фінансування зріс на 0,4 од (тобто, 65,97%) (Табл.2.6, Табл.2.7), в цей же період коефіцієнт автономії та коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності знижувався на 52,44% та 98,47% відповідно.

Таблиця 2.6

Абсолютні відхилення основних показників фінансової стійкості
ТОВ «Агроцентр-технологій», тис.грн.

Показник	Абсолютні відхилення значень				
	2016-2015	2017-2016	2018-2017	2019-2018	2019-2015
Коефіцієнт автономії	-0,41	-0,37	0,05	-0,55	-1,28
Коефіцієнт фінансування	0,40	-0,05	0,54	0,01	0,90
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	-0,37	0,05	-0,54	-0,01	-0,87
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-1,47	1,49	0,17	-0,01	0,18
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними коштами	0,10	-0,01	-0,03	-0,04	0,03

Майже стабільними за показниками коефіцієнтів фінансування та довгострокової фінансової незалежності для ТОВ «Агроцентр-технологій» був період 2016-2017 рр. Після 2017 року коефіцієнт фінансування зріс на 57,32% відносно попереднього року та ще на 0,79% наступного року.

Відносні відхилення основних показників фінансової стійкості

ТОВ «Агроцентр-технологій», %

Показник	Відносні відхилення значень				
	2016/ 2015	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2015
Коефіцієнт автономії	-52,44	-98,47	892,25	-974,57	-163,01
Коефіцієнт фінансування	65,97	-5,13	57,32	0,79	149,68
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	-98,47	892,25	-953,82	2,43	-232,47
Коефіцієнт фінансового левереджу	-	-	-	-	-
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	- 178,13	-231,25	19,94	-0,65	22,19
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними коштами	17,18	-1,80	-3,84	-5,34	4,74

Що стосується коефіцієнту автономії, після 2017 року він зріс на 0,05 од. до рівня 0,06, та вже наступного року його рівень впав до від'ємного значення -0,5, тобто за період 2015-2019 рр. відносне відхилення становило -163,01%

Аналогічно проаналізуємо динаміку коефіцієнтів маневреності власного капіталу, коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними коштами, коефіцієнт фінансового левереджу ТОВ «Агроцентр-технологій» (рис.2.8).

Оскільки показник фінансового левереджу протягом усього періоду 2015-2019 рр. був рівний 0, на рис.--- його не відображено.

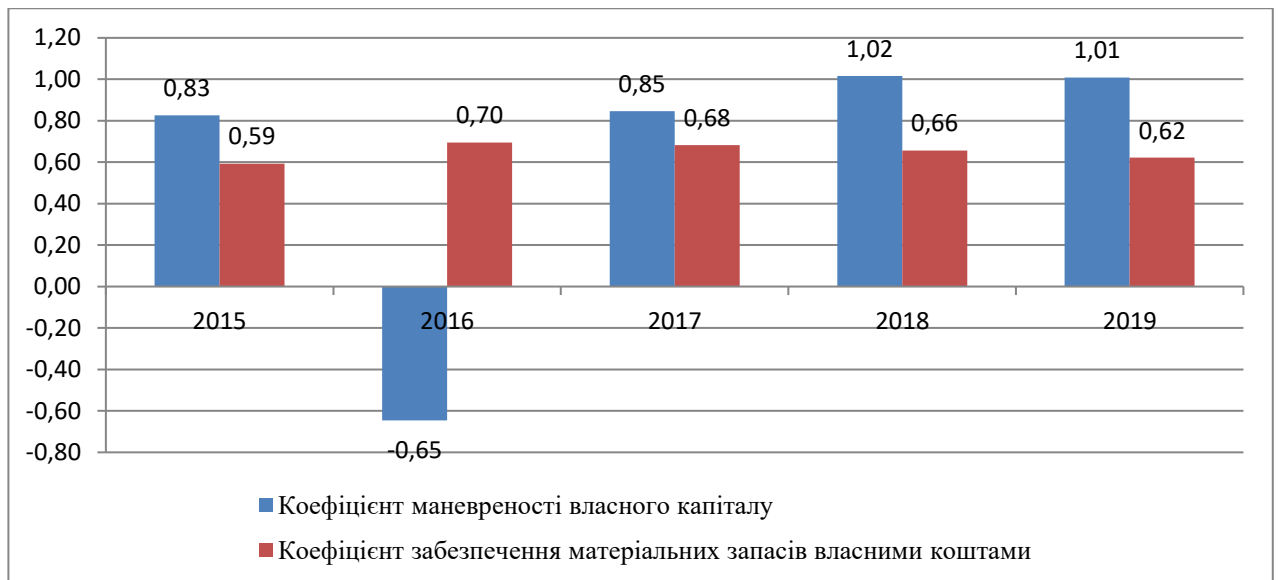

Рисунок 2.8 Коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними коштами, коефіцієнт фінансового левереджу ТОВ «Агроцентр-технологій», од.

Найбільші коливання були помітні у значеннях коефіцієнту маневреності власного капіталу. За 2016 рік його значення впало з 0,83 до -0,65, тобто -178%, проте, за наступний 2017 рік значення відновилося до рівня 0,85. Кінець аналізованого періоду, тобто 2019 рік ТОВ «Агроцентр-технологій» завершило із показником 1,01 коефіцієнту маневреності власного капіталу.

Значення коефіцієнту забезпечення матеріальних запасів власними коштами був одним із найстабільніших для ТОВ «Агроцентр-технологій» протягом 2015-2019 рр. посеред інших показників фінансової стійкості і коливався в межах від 0,59 у 2015 р. до 0,70 у 2016 році.

Відносне відхилення коефіцієнту маневреності власного капіталу за період 2015-2019 рр. становило 22,19%, а коефіцієнту забезпечення матеріальних запасів власними коштами – всього 4,74%.

2.3 Дослідження ресурсів та результатів діяльності підприємства через аналіз його балансу

В процесі аналізу фінансово-економічних результатів діяльності підприємства, а також його фінансової стійкості дуже важливо чітко розуміти передумови такої фінансової стійкості або перешкоди фінансово стійкому стану. Такий аналіз найпростішим чином можна провести за даними активів та пасивів балансу суб'єкта підприємництва.

У Табл. 2.8 подана згрупована інформація зі період 2015-2019 рр. щодо окремих статей активів, якими володіє ТОВ «Агроцентр-технологій», а також розраховано частки, які займають у загальній величині активів ті чи інші їх статті.

Отже, активи підприємства формуються за рахунок необоротних та оборотних активів. Зважаючи на галузеву специфіку діяльності досліджуваного підприємства, цілком логічним є суттєве переважання оборотних активів над необоротними.

Таблиця 2.8

Значення статей активу ТОВ «Агроцентр-технологій» (тис.грн.) та його структура (%)

	2015	Відсотків до підсумку	2016	Відсотків до підсумку	2017	Відсотків до підсумку	2018	Відсотків до підсумку	2019	Відсотків до підсумку
Статті активів										
I. Необоротні активи, в т.ч.:	5,10	1,45	5,10	0,94	4,00	0,87	2,90	0,75	1,80	0,45
основні засоби	5,10	100,00	5,10	100,00	4,00	100,00	2,90	100,00	1,80	100,00
первісна вартість	6,10	119,61	7,30	143,14	7,30	182,50	7,30	251,72	7,30	405,56
знос	1,00	19,61	2,20	43,14	3,30	82,50	4,40	151,72	5,50	305,56
II. Оборотні активи	347,60	98,55	537,50	99,06	456,40	99,13	382,20	99,25	402,00	99,55
Запаси, в т.ч.:	130,20	37,46	163,70	30,46	144,70	31,70	131,20	34,33	152,10	37,84
готова продукція	36,10	-	25,70	-	0,90	-	19,10		18,40	

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	18,60	5,35	20,50	3,81	96,20	21,08	85,00	22,24	0,00	0,00
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1,30	0,37	3,50	0,65	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	147,90	42,55	236,20	43,94	137,00	30,02	86,70	22,68	171,70	42,71
Гроші та їх еквіваленти	0,10	0,03	3,90	0,73	1,50	0,33	2,30	0,60	1,20	0,30
Інші оборотні активи	49,50	14,24	109,70	20,41	77,00	16,87	77,00	20,15	77,00	19,15
Баланс	352,70	100,00	542,60	100,00	460,40	100,00	385,10	100,00	403,80	100,00

На рис.2.9 можна побачити, що за даними 2019 року 99,55% усіх активів було сформовано за рахунок оборотних активів. Протягом попередніх років частка оборотних активів у загальній структурі коливалася в межах 98,55-99,25%.

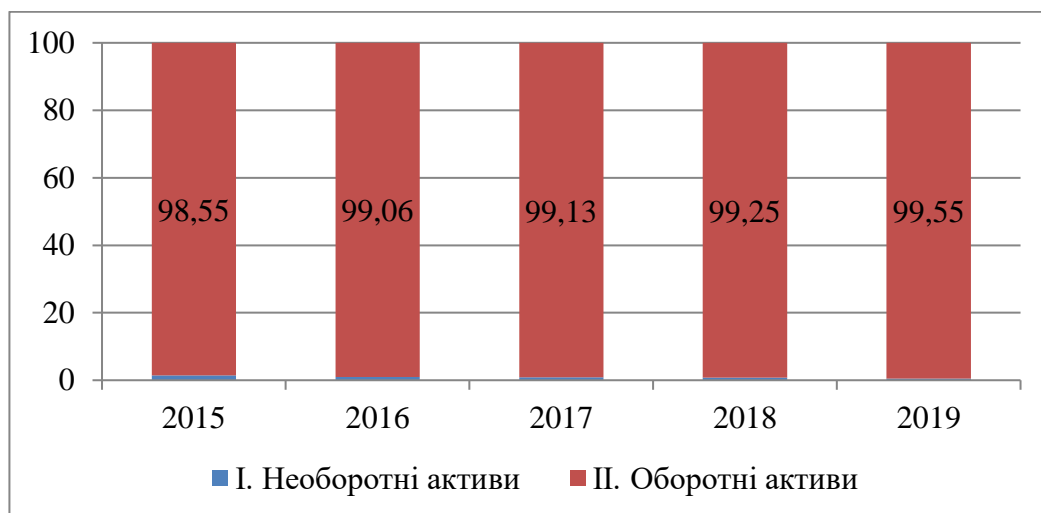

Рис.2.9 Зміна структури активів ТОВ «Агроцентр-технологій», %

Найбільшою за аналізований період часткою необоротних в розмірі 1,45% від величини активів. Величина необоротних активів повністю визначається величиною основних засобів. Така ситуація може загрожувати підприємству втратою стійкості, адже не володіючи достатньою кількістю основних засобів належної якості підприємству може бути складно утримувати свої позиції на ринку.

На рис.2.10 показано зміну величини активів та балансу ТОВ «Агроцентр-технологій» із якого очевидним є практичне дублювання динаміки балансу за 2015-2019 рр. із зміною величини оборотних активів.

Рисунок 2.10 Зміна величини активів та балансу ТОВ «Агроцентр-технологій», тис.грн.

Проаналізуємо відразу динаміку вартості основних засобів та ступінь їхнього зносу (Табл.2.9, рис.2.11).

Таблиця 2.9

Абсолютні показники вартості основних засобів та відносні показники їх стану

Показники	Дані за роками				
	2015	2016	2017	2018	2019
Первісна вартість основних засобів	6,10	7,30	7,30	7,30	7,30
Залишкова вартість	5,10	5,10	4,00	2,90	1,80
Знос	1,00	2,20	3,30	4,40	5,50
Чистий дохід від реалізації продукції	453,9	331,7	264,2	22,8	102,4
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,84	0,70	0,55	0,40	0,25
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,16	0,30	0,45	0,60	0,75
Фондовіддача основних засобів	74,41	45,44	36,19	3,12	14,03
Фондомісткість	0,01	0,02	0,03	0,32	0,07

Основними показниками, які вказують на ефективність їх використання та характеризують стан, є коефіцієнт придатності основних засобів, коефіцієнт зносу, фондівдача та фондомісткість. Усі вони розраховуються за допомогою даних щодо первісної, залишкової вартості усіх основних засобів, якими володіє організація, а також до уваги береться величина чистого доходу від реалізації продукції.

Із рис. 2.11 можна бачити, що після 2016 року первісна вартість основних засобів не зростала.

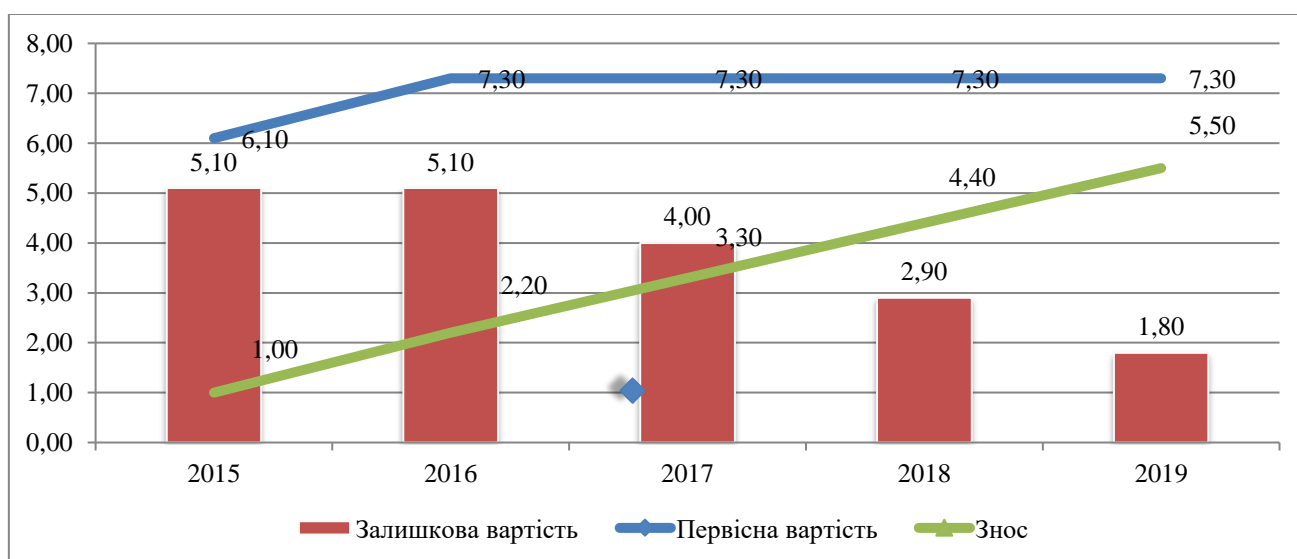

Рисунок 2.11 Первісна, залишкова вартість основних засобів ТОВ «Агроцентр-технологій» та величина їхнього зносу

Тобто, не відбувалося жодного оновлення або закупівлі нових основних засобів. Накопичувався знос, тобто наявні основні засоби втрачали звою вартість. Таким чином, залишкова вартість основних засобів на кінець 2019 року становила лише 1,8 тис.грн. Можна припускати, що підприємство орендує складські, офісні приміщення та обладнання.

Розглянемо динаміку коефіцієнтів ефективності використання наявних основних засобів (рис.2.12).

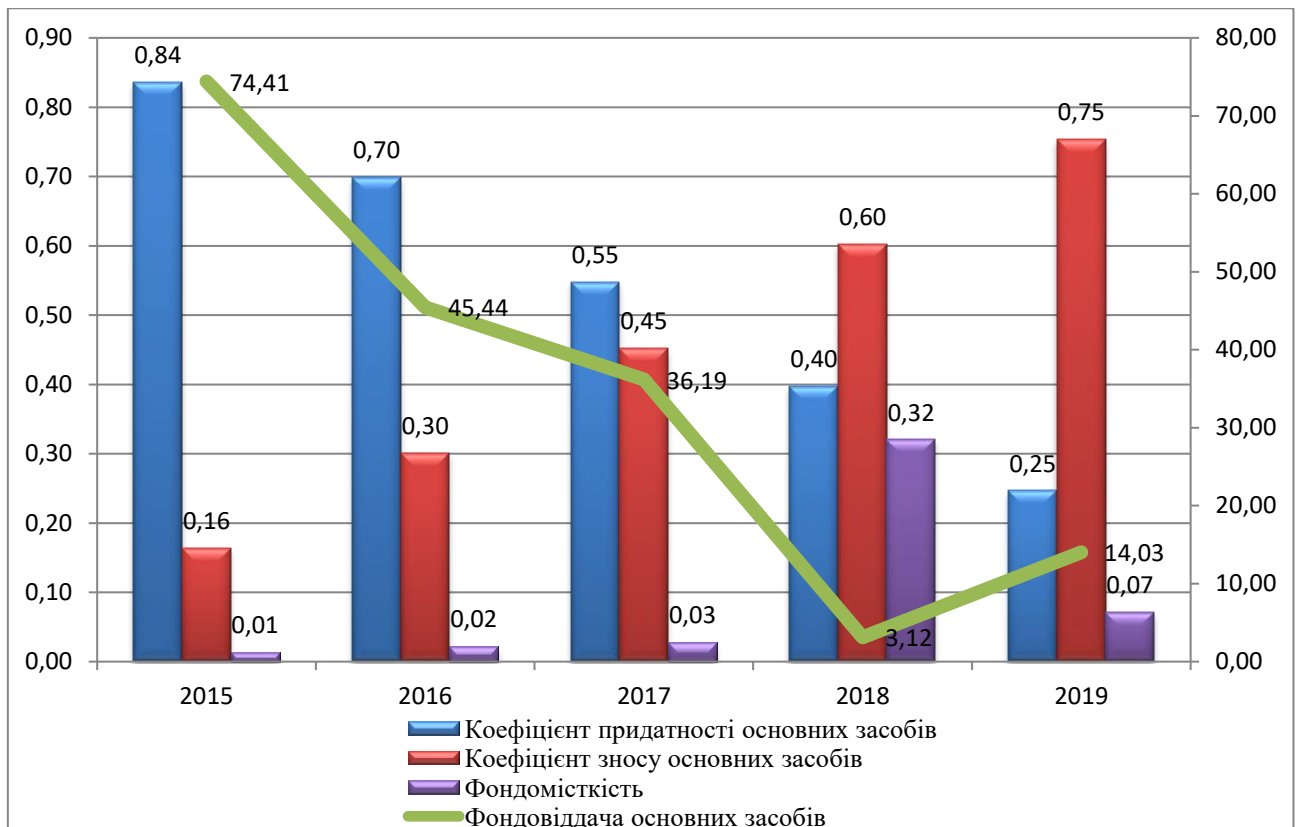

Рисунок 2.12 Динаміка показників стану основних засобів ТОВ «Агроцентр-технологій», од.

Оскільки коефіцієнт придатності та коефіцієнт зносу основних засобів перебувають в оберненій залежності відповідно до методики їх розрахунку та значення, тому цілком очевидно, що стійке падіння значень коефіцієнту придатності від рівня 0,84 у 2015 році до 0,25 у 2019 році поєднувалося із відповідним нарощенням коефіцієнту зносу (від рівня 0,16 до 0,75 відповідно).

Найбільшим рівнем фондомісткості характеризувався 2018 рік, у якому аналізований показник становив 0,32. Для усіх інших років він коливався в межах від 0,01 у 2015 році до 0,07 у 2019 році.

Фондовіддача розраховується співвідношенням чистого доходу від реалізації продукції та первісної вартості основних засобів у відповідному році і для ТОВ «Агроцентр-технологій» Оскільки чистий дохід від реалізації з 2016 року почав різко скорочуватися і впав до свого мінімального значення в 2018 році, відсутність оновлення основних засобів визначило те, що фондовіддача

основних засобів зменшилася від рівня 74,41 у 2015 році до 3,12 у 2018 році. Наступного 2019 року її розмір трішки зріс і становив 14,03.

Для відстеження відхилень у значеннях статей активів сформовано відповідні таблиці із абсолютними відхиленнями (Табл.2.10) та відносними відхиленнями (Табл.2.10).

Щороку, починаючи із 2017 року, вартість необоротних активів зменшувалася на 0,1 тис.грн. за рахунок відповідного зменшення залишкової вартості основних засобів.

Таблиця 2.10

Абсолютні відхилення значення статей активів ТОВ «Агроцентр-технологій»

Статті активів	Абсолютне відхилення (+,-)			
	2016/2015	2017/2016	2018/2017	2019/2018
I. Необоротні активи, в т.ч.:	0,00	-1,10	-1,10	-1,10
основні засоби	0,00	-1,10	-1,10	-1,10
первісна вартість	1,20	0,00	0,00	0,00
знос	1,20	1,10	1,10	1,10
II. Оборотні активи	189,90	-81,10	-74,20	19,80
Запаси, в т.ч.:	33,50	-19,00	-13,50	20,90
готова продукція	-10,40	-24,80	18,20	-0,70
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1,90	75,70	-11,20	-85,00
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	2,20	-3,50	0,00	0,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	88,30	-99,20	-50,30	85,00
Гроші та їх еквіваленти	3,80	-2,40	0,80	-1,10
Інші оборотні активи	60,20	-32,70	0,00	0,00
Баланс	189,90	-82,20	-75,30	18,70

Якщо ж поглянути на відносні відхилення, то очевидним є нарощення темпів зміни щороку, тобто необоротні активи все швидше втрачають свою вартість – -21,57% за 2017 рік, -27,5% наступного року і зрештою -37,93% за підсумками 2019 року (Табл.2.11).

Відносні відхилення значення статей активів ТОВ «Агроцентр-технологій»

Статті активів	Відносне відхилення (%)			
	2016/2015	2017/2016	2018/2017	2019/2018
I. Необоротні активи, в т.ч.:	0,00	-21,57	-27,50	-37,93
основні засоби	0,00	-21,57	-27,50	-37,93
первісна вартість	19,67	0,00	0,00	0,00
знос	120,00	50,00	33,33	25,00
II. Оборотні активи	54,63	-15,09	-16,26	5,18
Запаси, в т.ч.:	25,73	-11,61	-9,33	15,93
готова продукція	-28,81	-96,50	2022,22	-3,66
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	10,22	369,27	-11,64	-100,00
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	169,23	-100,00	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	59,70	-42,00	-36,72	98,04
Гроші та їх еквіваленти	3800,00	-61,54	53,33	-47,83
Інші оборотні активи	121,62	-29,81	0,00	0,00
Баланс	53,84	-15,15	-16,36	4,86

На рис.2.13 показано зміну структури оборотних активів ТОВ «Агроцентр-технологій», яка була досить помітною в частині скорочення частки дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги. У 2019 році це пояснюється зміною форми балансу, яку формує підприємство, тому уся дебіторська заборгованість без розподілу за групами потрапила до статті «Інша поточна дебіторська заборгованість».

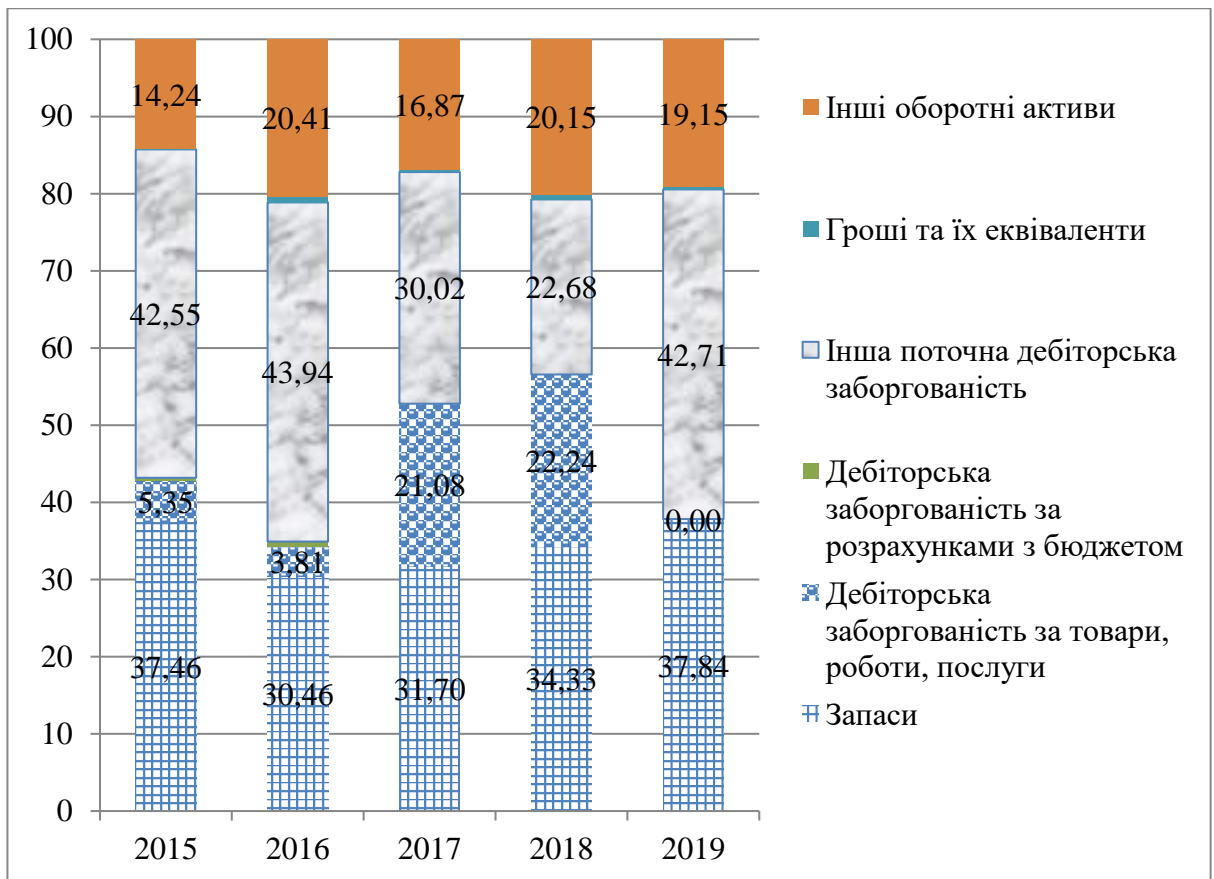

Рисунок 2.13 Зміна структури оборотних активів ТОВ «Агроцентр-технологій», %

Якщо поглянути на 2015-2016 рр. частка поточної дебіторської заборгованості у загальній величині оборотних активів наближалася до 44%. Це є надзвичайно великий показник і свідчить про недосконалість управлінської політики, адже значною мірою дебіторська заборгованість зменшує мобільність обігових коштів підприємства, а це порушує фінансову стійкість та рівновагу організації.

Другою за величиною часткою в структурі необоротних активів володіють запаси. Їхня частка за 2016 рік скоротилася з 37,46% до 30,46%. Протягом усіх наступних років до 2019 р. частка запасів у структурі оборотних активів збільшувалася і максимального значення досягла у 2019 році в розмірі 37,84%.

Стаття активу «Гроші та їх еквіваленти» у підприємства практично не формуються і їхній розмір змінювався в діапазоні 0,1-3,9 тис.грн. за період 2015-2019 рр.

Проведемо аналіз пасивів ТОВ «Агроцентр-технологій», які формуються наступними статтями: власний капітал, довгострокові зобов'язання і забезпечення, поточні зобов'язання і забезпечення (Табл.2.12).

Таблиця 2.12

Значення статей пасиву ТОВ «Агроцентр-технологій» (тис.грн.)

Стаття пасивів	2015	2016	2017	2018	2019
I. Власний капітал	132	3,1	26,1	-186,4	-200,2
зареєстрований капітал	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	130,5	1,6	24,6	-187,9	-201,7
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0	0	0	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення, в т.ч.:	220,7	539,5	434,3	571,5	604
Короткострокові кредити банків	0	0	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість та інші поточні зобов'язання	220,7	539,5	434,3	571,5	604
Баланс	352,7	542,6	460,4	385,1	403,8

Протягом всього аналізованого періоду у підприємства не виникало довгострокових зобов'язань і забезпечень, що в загальному сприяло збереженню оптимальної структури пасивів. Поточні зобов'язання формувалися за рахунок лише поточної кредиторської заборгованості, короткострокових кредитів банків ТОВ «Агроцентр-технологій» не використовувало.

Якщо поглянути на графічне представлення статей пасивів балансу підприємства (рис.2.14), стає очевидно, що стабільна величина зареєстрованого капіталу дуже сильно коригувалася нерозподіленим прибутком (збитком), тому і величина власного капіталу зазнавала суттєвих змін в період 2015-2019 рр.

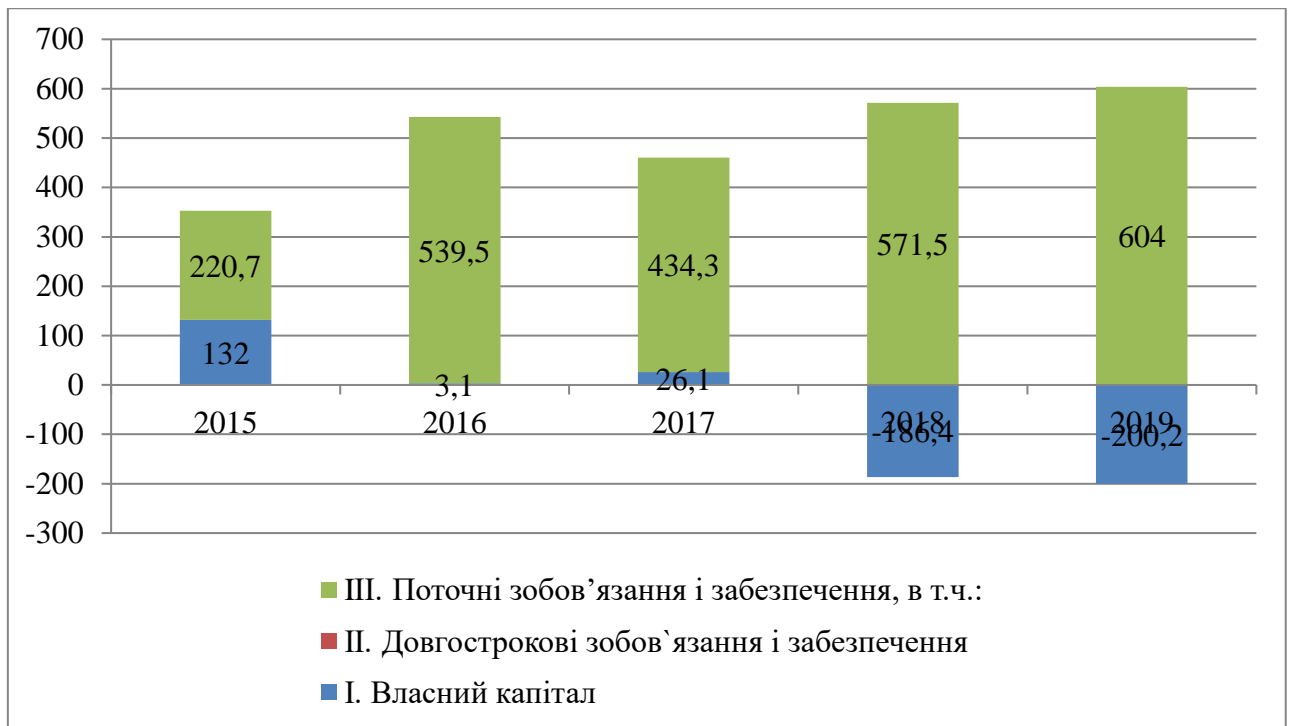

Рисунок 2.14 Зміна величини пасивів ТОВ «Агроцентр-технологій», тис.грн.

Найбільші обсяги поточних зобов'язань та забезпечень в розмірі 604 тис.грн. були характерні для 2019 року, така ситуація поєднувалася із від'ємним значенням власного капіталу в розмірі -200,2 тис.грн. за рахунок отриманого за підсумками року збитку.

У Табл.2.13 наведено дані щодо абсолютних відхилень значень. Найбільше від'ємне відхилення характерне для власного капіталу, який зменшився на 213 тис. грн. в період 2017-2018 рр. У Табл.2.13 показано відносні відхилення значень.

Таблиця 2.13

Абсолютні відхилення значення статей пасивів ТОВ «Агроцентр-технологій»

Стаття пасивів	Абсолютне відхилення (+,-)			
	2016/2015	2017/2016	2018/2017	2019/2018
I. Власний капітал	-129	23	-213	-14
зареєстрований капітал	0	0	0	0
нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-129	23	-213	-14
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0	0	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення, в т.ч.:	319	-105	137	33
Короткострокові кредити банків	0	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість та інші поточні зобов'язання	319	-105	137	33
Баланс	190	-82	-75	19

Таке скорочення власного капіталу у відносних показниках становить - 714%. В цілому валюта балансу зростала у 2015-2016 на 53,84%, наступних років відбувалося падіння валюти балансу на 15,15% за 2017 рік, ще на 16,36% у 2018 році.

Таблиця 2.14

Відносні відхилення значення статей пасивів ТОВ «Агроцентр-технологій»

Стаття пасивів	Відносне відхилення (%)			
	2016/2015	2017/2016	2018/2017	2019/2018
I. Власний капітал	-97,65	741,94	-814,18	7,40
зареєстрований капітал	0,00	0,00	0,00	0,00
нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-98,77	1437,50	-863,82	7,34
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	-	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення, в т.ч.:	144,45	-19,50	31,59	5,69
Короткострокові кредити банків	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість та інші поточні зобов'язання	144,45	-19,50	31,59	5,69
Баланс	53,84	-15,15	-16,36	4,86

2019 рік характеризувався деяким нарощенням валюти балансу (+4,86% від рівня 2018 року, проте структура пасивів залишається такою, у якій переважають поточні зобов'язання і забезпечення.

Висновки до розділу 2

У Розділі 2 проведено аналіз основних фінансово-економічних результатів діяльності ТОВ «Агроцентр-технологій», зокрема показано, що підприємство займається оптовою торгівлею хімічними продуктами, а також займається розробкою та впровадженням технологій для відновлення ґрунтів. Тобто, підприємство має досить значний потенціал для успіху не тільки на ринку м.Тернопіль, а й в масштабах України.

Величина чистого доходу за аналізований період 2015-2019 рр. є нестійкою і коливалася в межах від свого мінімального значення 22,8 тис.грн. у 2018 році до максимуму 453,9 тис.грн. у 2015 році. Така нестійкість пояснюється зміною ринкової кон'юнктури, цінами на сировину та матеріали і т.д.

Серед усіх витрат підприємства більшу частку майже у всі аналізовані роки становила собівартість реалізованої продукції. Найменше витрат на собівартість реалізованої продукції підприємство здійснило у 2018 році в розмірі всього 73,2 тис.грн. Відповідно і чистий дохід від реалізації продукції у цьому році складав лише 22,8 тис.грн., а це є найменшим показником за весь аналізований період 2015-2019 рр. В цьому ж році підприємство понесло інших операційних витрат на 173,1 тис.грн., проте, інших операційних доходів практично не отримало. Це може бути пов'язано із витратами на оновлення або заміну обладнання, вкладення в технології, які не приносять фінансового результату миттєво, а потребують певного часу, щоб отримати віддачу.

Якщо за період 2015-2016 рр. величина витрат зросла на 28,6 тис.грн., тобто 9,11%, наступного 2017 року витрати почали скорочуватися і спад показника становив -41,27% відносно 2016 року, що можна вважати суттєвим досягненням підприємства. 2018 рік характеризувався збільшенням витрат в

абсолютному вимірі на 45,1 тис.грн. (+22,42%), але це зростання було зменшено навпіл у 2019 році.

Розмір усіх доходів скоротився за вказаний період на 76,39% (-561,2 тис.грн.), витрати зменшилися на 61,46% (-435 тис.грн.). Тобто, отримано висновок, що не зважаючи на досить суттєве скорочення витрат, підприємству не вдалося наростити дохід від реалізації продукції, а це в свою чергу вимагає рішучих управлінських дій зі сторони керівництва ТОВ «Агроцентр-технологій».

Також у даному розділі був проведений аналіз фінансової стійкості підприємства із застосуванням коефіцієнтного методу аналізу.

Виявлено наступне:

- оскільки коефіцієнт автономії показує частку власного капіталу у загальних коштах підприємства, можна стверджувати, що лише у 2015 році власний капітал покривав більшість потреб у капіталі підприємства. Протягом 2016-2019 рр. нормативного показника досягнути не вдалося;

- за коефіцієнтом фінансування підприємство відповідало бажаному нормативному діапазону значень в період 2015-2017 рр. 2018-2019 рр. характеризуються невідповідністю цього часткового показника фінансової стійкості бажаному значенню;

- увесь аналізований період 2015-2019 рр. за виключенням лише 2016 року ТОВ «Агроцентр-технологій» характеризувалося достатніми значеннями коефіцієнту маневреності власного капіталу.

З метою детального аналізу фінансово-економічного стану ТОВ «Агроцентр-технологій» було здійснено дослідження активів та пасивів організації. За даними 2019 року 99,55% усіх активів було сформовано за рахунок оборотних активів. Протягом попередніх років частка оборотних активів у загальній структурі коливалася в межах 98,55-99,25%.

Оскільки коефіцієнт придатності та коефіцієнт зносу основних засобів перебувають в оберненій залежності відповідно до методики їх розрахунку та значення, тому цілком очевидно, що стійке падіння значень коефіцієнту

придатності від рівня 0,84 у 2015 році до 0,25 у 2019 році поєднувалося із відповідним нарощенням коефіцієнту зносу (від рівня 0,16 до 0,75 відповідно).

Найбільшим рівнем фондомісткості характеризувався 2018 рік, у якому аналізований показник становив 0,32. Для усіх інших років він коливався в межах від 0,01 у 2015 році до 0,07 у 2019 році.

Оскільки чистий дохід від реалізації з 2016 року почав різко скорочуватися і впав до свого мінімального значення в 2018 році, відсутність оновлення основних засобів визначило те, що фондвіддача основних засобів зменшилася від рівня 74,41 у 2015 році до 3,12 у 2018 році. Наступного 2019 року її розмір трішки зріс і становив 14,03.

Частка поточної дебіторської заборгованості у загальній величині оборотних активів наближалася до 44% протягом 2015-2016 рр. У наступні роки вона зменшилася, проте була критично великою. Це є надзвичайно великий показник і свідчить про недосконалість управлінської політики, адже значною мірою дебіторська заборгованість зменшує мобільність обігових коштів підприємства, а це порушує фінансову стійкість та рівновагу організації.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОСИЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «АГРОЦЕНТР-ТЕХНОЛОГІЙ»

3.1 Економічне обґрунтування доцільності впровадження інвестиційного проекту на підприємстві

Одним із заходів підвищення ефективності діяльності та посилення фінансової стійкості підприємства є реалізація інвестиційних проектів, в результаті чого буде спостерігатися збільшення фінансових надходжень та збільшення ринкової частки підприємства на ринку.

Проте, перед прийняттям управлінського рішення щодо доцільності прийняття та реалізації проекту варто провести його економічну оцінку, тобто розрахувати наступні показники (рис.3.1):

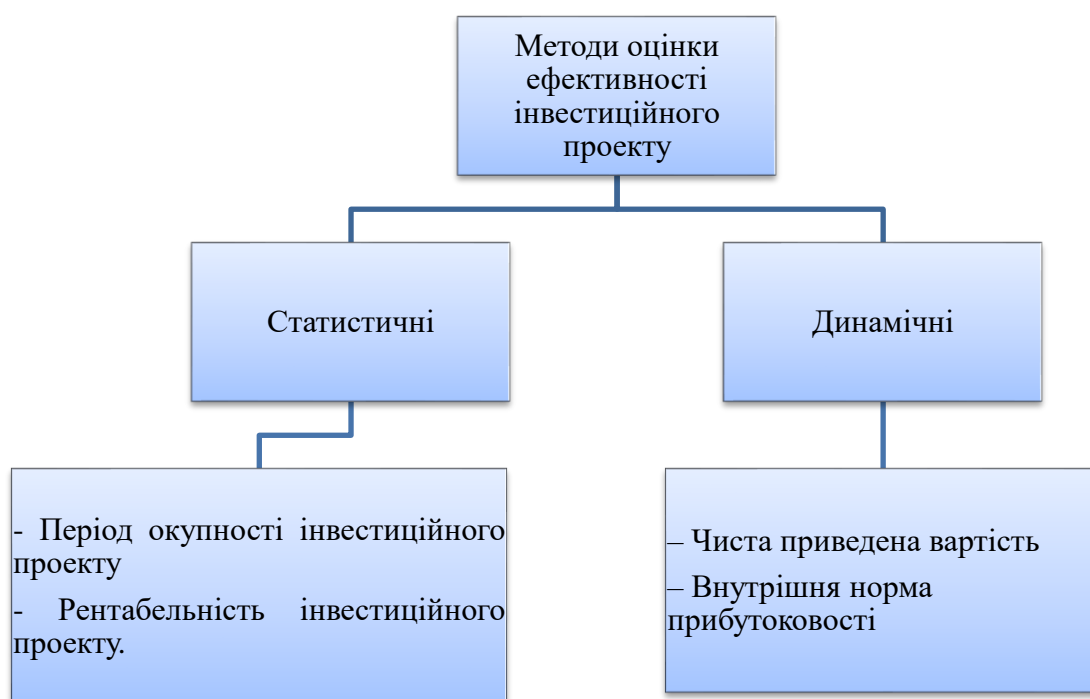

Рисунок 3.1 Методи оцінювання рівня ефективності інвестиційного проекту

Джерело: сформовано автором

Користуючись статистичними методами оцінювання ефективності інвестиційних проектів, можна отримати найпростіші висновки щодо доцільності їх реалізації, можна порівняти декілька проектів між собою за критеріями періоду окупності та рентабельності і «відкинути» потенційно програшні.

Пропонуємо підприємству проект з розширення асортиментного ряду продукції за рахунок закупівлі нового обладнання. В таблицю MS Excel внесемо початкові відомі дані проекту – первісні витрати становлять 150 тис.грн., розглядається період реалізації проекту 12 місяців, грошовий потік за кожен період буде становити 30 тис.грн. (за умов ідеального варіанту) або змінні величини (за більш реалістичного варіанту, проте, в сумі вони дають ту саму величину).

На рис.3.2 показано порядок розрахунку періоду окупності проекту.

R15C4 fx $=R[-13]C[-2]/R[-13]C$

	1	2	Строка формул	4	5
	Місяць реалізації проекту, Т	Первісні витрати, тис.грн., ПВ	Вхідний грошовий потік наростаючим підсумком, тис.грн., ВП	Грошовий потік за кожен період (бажаний), тис.грн.	Грошовий потік за кожен період (реалістичний), тис.грн.
1					
2	1	150	30	30	10
3	2		60	30	20
4	3		90	30	30
5	4		120	30	30
6	5		150	30	50
7	6		180	30	50
8	7		210	30	50
9	8		240	30	40
10	9		270	30	20
11	10		300	30	20
12	11		330	30	20
13	12		360	30	20
14					
15	Період окупності інвестиційного проекту (PP)=			5	місяців

Рисунок 3.2 Період окупності інвестиційного проекту ТОВ «Агроцентр-технологій»

Поділивши загальну величину інвестицій на величину грошового потоку за кожен місяць, отримаємо, що проект досягне окупності через 5 місяців реалізації. Очевидною є простота розрахунку, проте, є і суттєві спрощення, які є

його недоліком – приймається сталість вхідного грошового потоку та неврахування знецінення грошей, як мінімум, як наслідку інфляційних процесів.

Наступним кроком є розрахунок рентабельності проекту, що суттєво пов'язано із періодом окупності, який вказує на його прибутковість. Для розрахунку цього статичного показника використаємо середнє значення вхідного грошового потоку, який в нашому випадку становить також 30 тис.грн.

На рис.3.3 показано порядок розрахунку коефіцієнту рентабельності проекту (місячний).

R16C4 $\text{fx} = (\text{CPЗНАЧ}(\text{R}[-14]\text{C}[1]:\text{R}[-3]\text{C}[1]))/\text{R}[-14]\text{C}[-2]*100$					
	1	2	3	4	5
	Місяць реалізації проекту, Т	Первісні витрати, тис.грн., ПВ	Вхідний грошовий потік наростаючим підсумком, тис.грн., ВП	Грошовий потік за кожен період (бажаний), тис.грн.	Грошовий потік за кожен період (реалістичний), тис.грн.
2	1	150	30	30	10
3	2		60	30	20
4	3		90	30	30
5	4		120	30	30
6	5		150	30	50
7	6		180	30	50
8	7		210	30	50
9	8		240	30	40
10	9		270	30	20
11	10		300	30	20
12	11		330	30	20
13	12		360	30	20
14					
15	Період окупності інвестиційного проекту (PP)=				5 місяців
16	Коефіцієнт рентабельності інвестиційного проекту (ROI)=				20%

Рисунок 3.3 Коефіцієнт рентабельності інвестиційного проекту ТОВ «Агроцентр-технологій»

Як і у першому варіанті, очевидною перевагою методу є простота проведення розрахунків, проте, суттєвим недоліком є відсутність дисконтування та складність прогнозування реальних грошових потоків. Чим більше значення коефіцієнту, тим проект є більш привабливим для реалізації.

Перейдемо до розрахунку динамічних показників – чиста приведена вартість (NPV), внутрішня норма рентабельності (IRR), індекс прибутковості (PI), дисконтований термін окупності (DPP).

Чиста приведена вартість показує суму всіх грошових потоків, які дисконтовані за ставкою дохідності за виключенням дисконтованої вартості початкових вкладень в проект.

Якщо отриманий результат є більшим 0, інвестиційний проект може бути привабливим для реалізації, у зворотньому випадку його слід відхилити. У випадку, якщо $NPV = 0$, проект може бути реалізованим, оскільки доходи покривають виключно усі витрати без прибутковості. У деяких випадках для розширення діяльності, тестування нового ринку, отримання нових бізнес-контактів або з інших міркувань.

Для розрахунків прийємо ставку дисконту 10%. Скористаємося вбудованою функцією MS Excel NPV (ЧПВ), яка враховує первісні витрати, ставку дисконтування, вхідні грошові потоки. Розрахунок чистої приведеної вартості проекту показано на рис.3.4.

R19C4 $\text{=ЧПВ(R[-1]C;R[-16]C[1]:R[-5]C[1])-R[-17]C[-2]}$					
	1	2	3	4	5
	Місяць реалізації проекту, Т	Первісні витрати, тис.грн., ПВ	Вхідний грошовий потік наростаючим підсумком, тис.грн., ВП	Грошовий потік за кожен період (бажаний), тис.грн.	Грошовий потік за кожен період (реалістичний), тис.грн.
1	0	150			
2	1		30	30	10
3	2		60	30	20
4	3		90	30	30
5	4		120	30	30
6	5		150	30	50
7	6		180	30	50
8	7		210	30	50
9	8		240	30	40
10	9		270	30	20
11	10		300	30	20
12	11		330	30	20
13	12		360	30	20
14					
15					
16	Період окупності інвестиційного проекту (PP)=			5 місяців	
17	Коефіцієнт рентабельності інвестиційного проекту (ROI)=			20 %	
18	Ставка дисконтування r			0,1	
19	Чиста приведена вартість (NPV)			51,81 тис.грн.	
20					

Рисунок 3.4 Результат розрахунку чистої приведеної вартості інвестиційного проекту ТОВ «Агроцентр-технологій»

Отримано результат, що чиста приведена вартість перевищує 0, тому проект є цікавим з точки зору економічної доцільності та ефективності для підприємства.

Визначимо внутрішню норму дохідності (IRR), яка показує значення ставки дисконтування, при якій дисконтований дохід дорівнює 0.

На рис.3.5 показано розрахунок внутрішньої норми дохідності проекту для ТОВ «Агроцентр-технологій» із використанням вбудованої функції IRR (ВСД).

R20C4		=ВСД(R[-18]C[1]:R[-6]C[1])			
	1	2	3	4	5
1	Місяць реалізації проекту, Т	Первісні витрати, тис.грн., ПВ	Вхідний грошовий потік наростаючим підсумком, тис.грн., ВП	Грошовий потік за кожен період (бажаний), тис.грн.	Грошовий потік за кожен період (реалістичний), тис.грн.
2	0	150		-150	-150
3	1		30	30	10
4	2		60	30	20
5	3		90	30	30
6	4		120	30	30
7	5		150	30	50
8	6		180	30	50
9	7		210	30	50
10	8		240	30	40
11	9		270	30	20
12	10		300	30	20
13	11		330	30	20
14	12		360	30	20
15					
16	Період окупності інвестиційного проекту (PP)=			5 місяців	
17	Коефіцієнт рентабельності інвестиційного проекту (ROI)=			20 %	
18	Ставка дисконтування r			0,1	
19	Чиста приведена вартість (NPV)			51,81 тис.грн.	
20	Внутрішня ставка дохідності			16%	
21					

Рисунок 3.5 Внутрішня ставка дохідності інвестиційного проекту ТОВ «Агроцентр-технологій»

Отриманий результат в 16% показує, що при наявності альтернативних проектів, при яких IRR буде меншою за ставку дисконтування, менших за 16%, проект варто реалізовувати. Або, наприклад, якщо комерційні банки пропонують підприємству більші відсотки за депозитними вкладками за

ставкою, вищою за 16%, варто розглянути такий вклад як більш прибутковий. Тобто, слід моделювати можливі наслідки макроекономічних факторів впливу на проект [17].

Доволі часто внутрішню норму дохідності (рентабельності) порівнюють із середньозваженою вартістю залученого капіталу (WACC), яка вказує на мінімально прийнятну ставку віддачі від вкладень.

В економічній літературі можна знайти наступні критерії прийнятності пропонованого проекту за розрахованими показниками (Табл.3.1).

Таблиця 3.1

Таблиця критеріїв вибору економічної ефективності реалізації інвестиційного проекту

Показник	Критерій прийнятності	Розраховане значення за даними проекту ТОВ «Агроцентр-технологій»	Висновок щодо відповідності критерію прийнятності проекту
Статистичні методи оцінки інвестиційний проектів			
Період окупності інвестиційного проекту (PP)	PP min	5 місяців	Прийнятно
Коефіцієнт рентабельності інвестиційного проекту (ROI)	ROI>0	20%	Прийнятно
Динамічні методи оцінки інвестиційний проектів			
Чиста приведена вартість (NPV)	NPV>0	51,81 тис.грн.	Прийнятно
Внутрішня ставка дохідності (IRR)	IRR>WACC	16%	Прийнятно

Джерело: сформовано на основі [13]

Отже, за усіма аналізованими показниками інвестиційний проект ТОВ «Агроцентр-технологій» може бути прийнятий до реалізації. Постійне вдосконалення методик оцінювання розроблених проектів, більш деталізований

підхід до аналізу дає змогу з вищим рівнем ймовірності прогнозувати ефективність або неефективність проекту.

3.2 Формування процесно-системної моделі управління фінансовою стійкістю підприємства

Завдання управління фінансовою стійкістю підприємства є непростим, адже охоплює цілу низку завдань, які постають перед управлінцями в цьому процесі. Оскільки стан фінансової стійкості є динамічним, робота над досягненням та, що принципово важливо, утриманням бажаного стану фінансової стійкості підприємства є складним та постійним, безперервним управлінським процесом.

Для побудови ефективної моделі управління фінансовою стійкістю слід розуміти та вміти виокремлювати фактори впливу на неї. Зрозуміло, що вони можуть суттєво відрізнятися між підприємствами навіть однієї галузі, не говорячи вже про підприємства різного галузевого спрямування діяльності.

Зважаючи на особливості діяльності ТОВ «Агроцентр-технологій» пропонуємо використовувати наступну модель управління фінансовою стійкістю (рис.3.6).

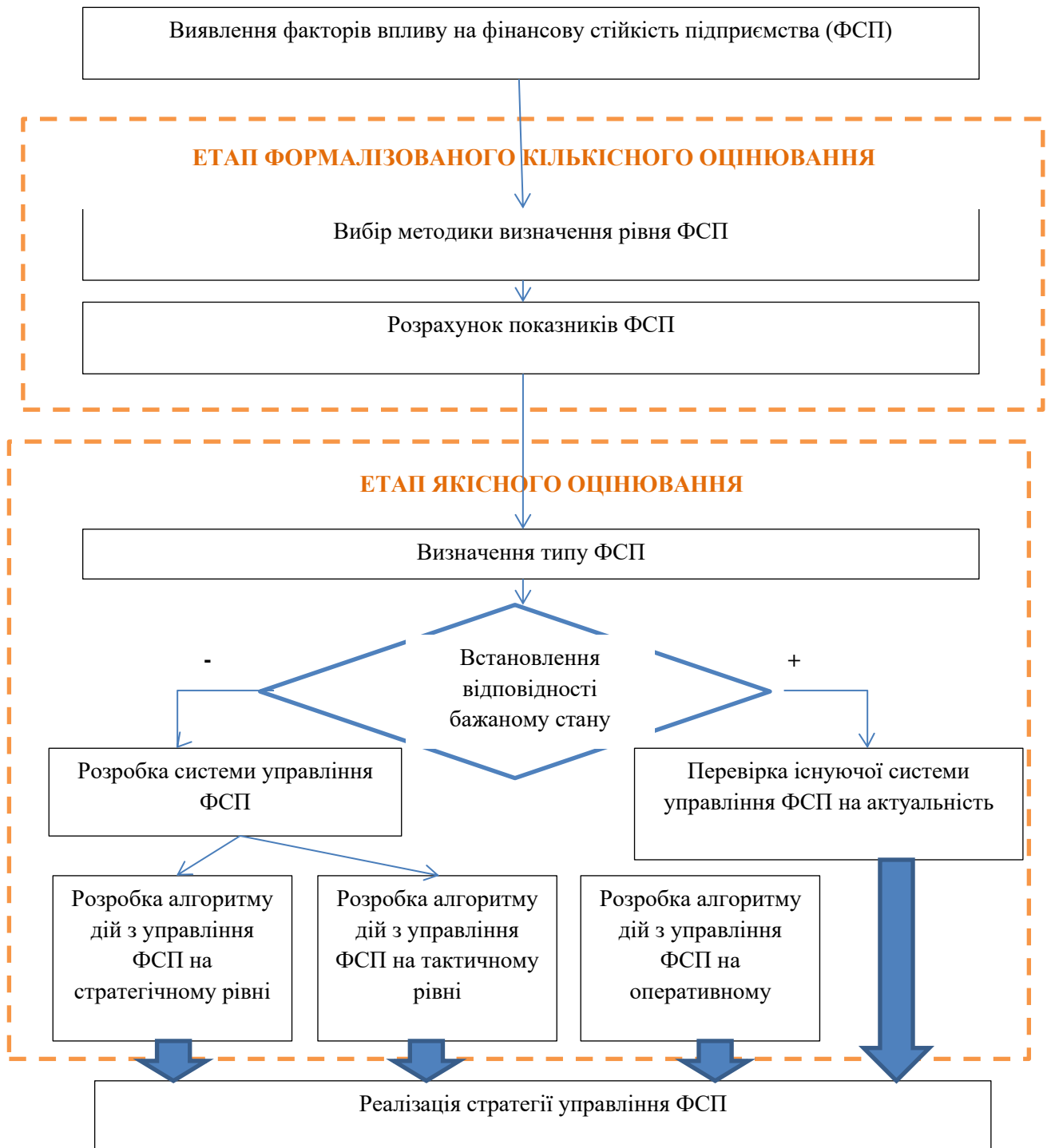

Рисунок 3.6 Модель управління фінансовою стійкістю підприємства (ФСП) із використанням системно-процесного підходу

Джерело: сформовано автором

Для ТОВ «Агроцентр-технологій» вважаємо, що усю сукупність факторів впливу на фінансову стійкість можна поділити умовно на такі категорії (рис.3.7).

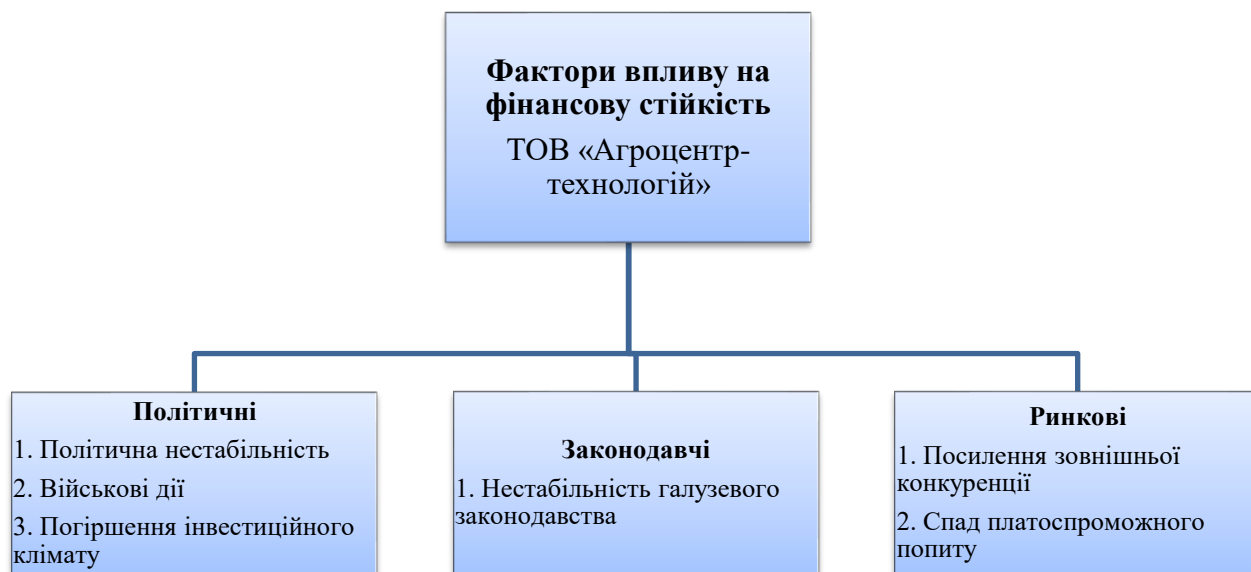

Рисунок 3.7 Фактори впливу на фінансову стійкість ТОВ «Агроцентр-технологій»

Джерело: сформовано автором

Наступним етапом повинно стати формалізоване кількісне оцінювання фінансової стійкості підприємства, тобто необхідно здійснити вибір методики розрахунків на основі критичного порівняння переваг та недоліків кожної з них, підбір тієї, яка буде найповніше відповідати вимогам управлінської системи та дасть змогу проводити моніторинг постійно. Обравши відповідну методику слід провести розрахунок показників в динаміці за певні часові періоди, адже важливо зрозуміти тренд, напрям, в якому рухається підприємство.

На основі отриманих результатів можна детермінувати тип фінансової стійкості. Саме за критерієм типу фінансової стійкості можна сформулювати уявлення про поточний стан фінансової стабільності підприємства.

Наступним кроком є встановлення відповідності типу фінансової стійкості бажаному стану. Може скластися ситуація, у якій є певні очікування щодо стану фінансової стійкості і вони виправдані та досягнуті підприємством.

За таких умов суб'єкти системи управління можуть констатувати, що поточний стан є задовільним і тому потрібно лише продовжувати відстеження критичних «точок», показників, щоб не пропустити моменту, в якому необхідно вносити корегуючі заходи в управлінські дії.

Якщо ж отримано незадовільні висновки, тобто оцінка стану фінансової стійкості підприємства відрізняється від бажаної, необхідно розробити (або вдосконалити) систему управління нею.

Очевидно, що рівні управління, на яких здійснюються корегуючі управлінські дії, є різними – стратегічний, тактичний та оперативний.

Саме тому процесно-системний підхід до побудови моделі управління фінансовою стійкістю є критично важливим, адже зміни лише на верхньому, топовому рівні управлінської системи будуть недостатніми для реалізації всіх корегуючих дій.

Стратегічний рівень управління передбачає забезпечення довгострокової фінансової рівноваги шляхом ідентифікації ключових та стратегічних напрямків функціонування підприємства.

На рис.3.8 показано алгоритм дій суб'єктів системи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства.

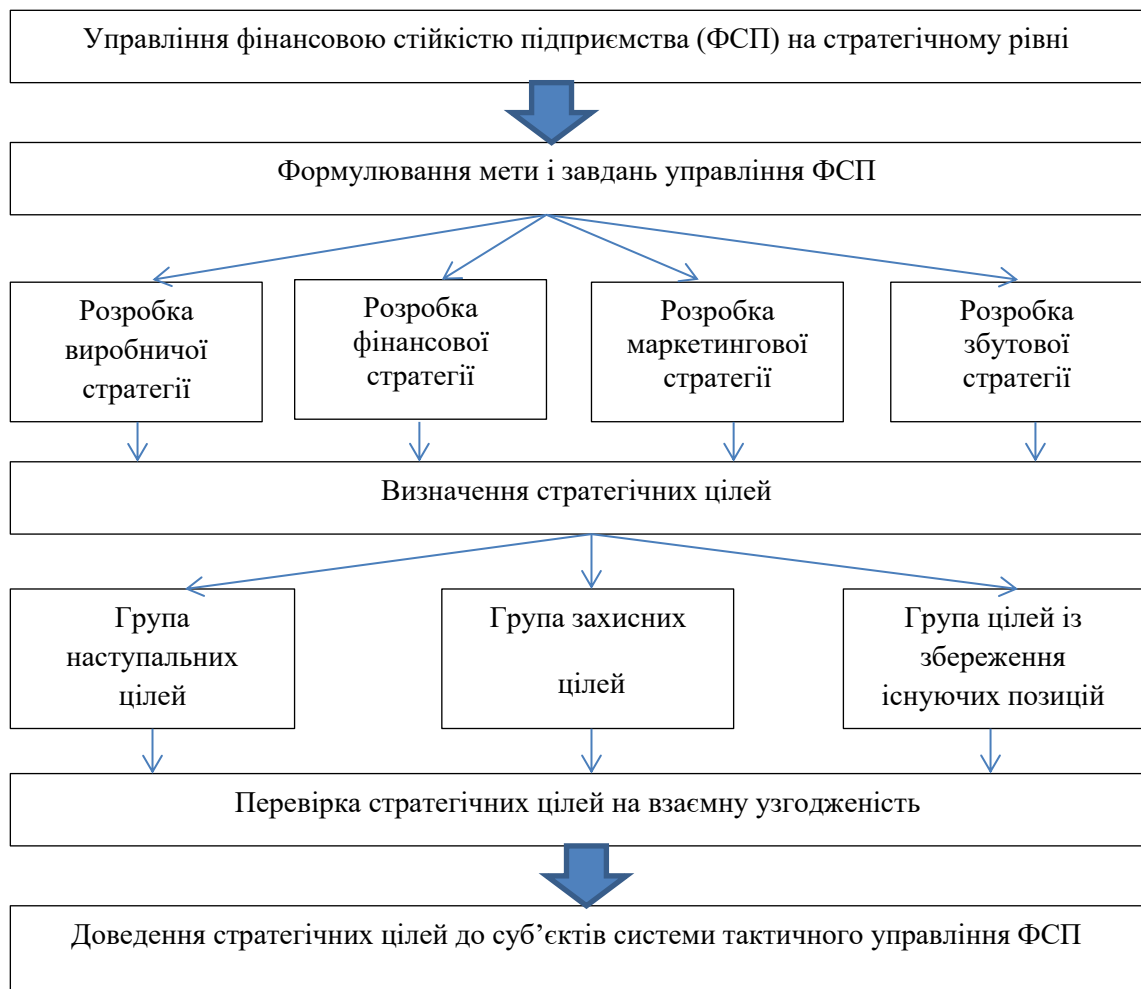

Рисунок 3.8 Алгоритм дій з управління фінансовою стійкістю ТОВ «Агроцентр технології» на стратегічному рівні

Джерело: сформовано автором

На цьому рівні важливо визначити стратегії діяльності підприємства за різними функціональними напрямками, тобто фінансову, маркетингову, виробничу, збутову стратегії і т.д. Важливо, щоб ці стратегії були взаємно узгодженими та не суперечили одна одній. В межах кожної стратегії обов'язково повинні визначатися стратегічні цілі.

Серед цілого спектру можливих стратегічних цілей усіх їх можна в загальному поділити на 3 великі групи: наступальні, захисні та цілі, спрямовані на утримання поточних позицій.

Після формування стратегічних цілей їх варто довести до виконавців та суб'єктів управління усіх рівнів, які мають вплив на очікуваний результат.

Наступний в ієрархії рівень управління фінансовою стійкістю – тактичний.

Тактичний рівень управління спрямований на середньостроковий період і деталізує пріоритети стратегічного управління.

На рис.3.9 показано алгоритм дій суб'єктів системи тактичного управління фінансовою стійкістю підприємства.

Рисунок 3.9 Алгоритм дій з управління фінансовою стійкістю ТОВ «Агроцентр технології» на тактичному рівні

Джерело: сформовано автором

На цьому рівні актуалізуються задачі ризик-менеджменту, управління системою протидії негативним проявам факторів внутрішнього середовища. Якщо на стратегічному рівні характерна орієнтація на зовнішнє та внутрішнє середовище підприємства, на тактичному (і в подальшому на оперативному) – на економічну ефективність та безпосередньо на рівень фінансової стійкості.

Оперативний рівень управління спрямований на утримання фінансової рівноваги в короткостроковому періоді, тобто на цьому рівні приймаються рішення, які мають вплив на поточну щоденну діяльність.

На рис.3.10 показано алгоритм дій суб'єктів системи оперативного управління фінансовою стійкістю підприємства.

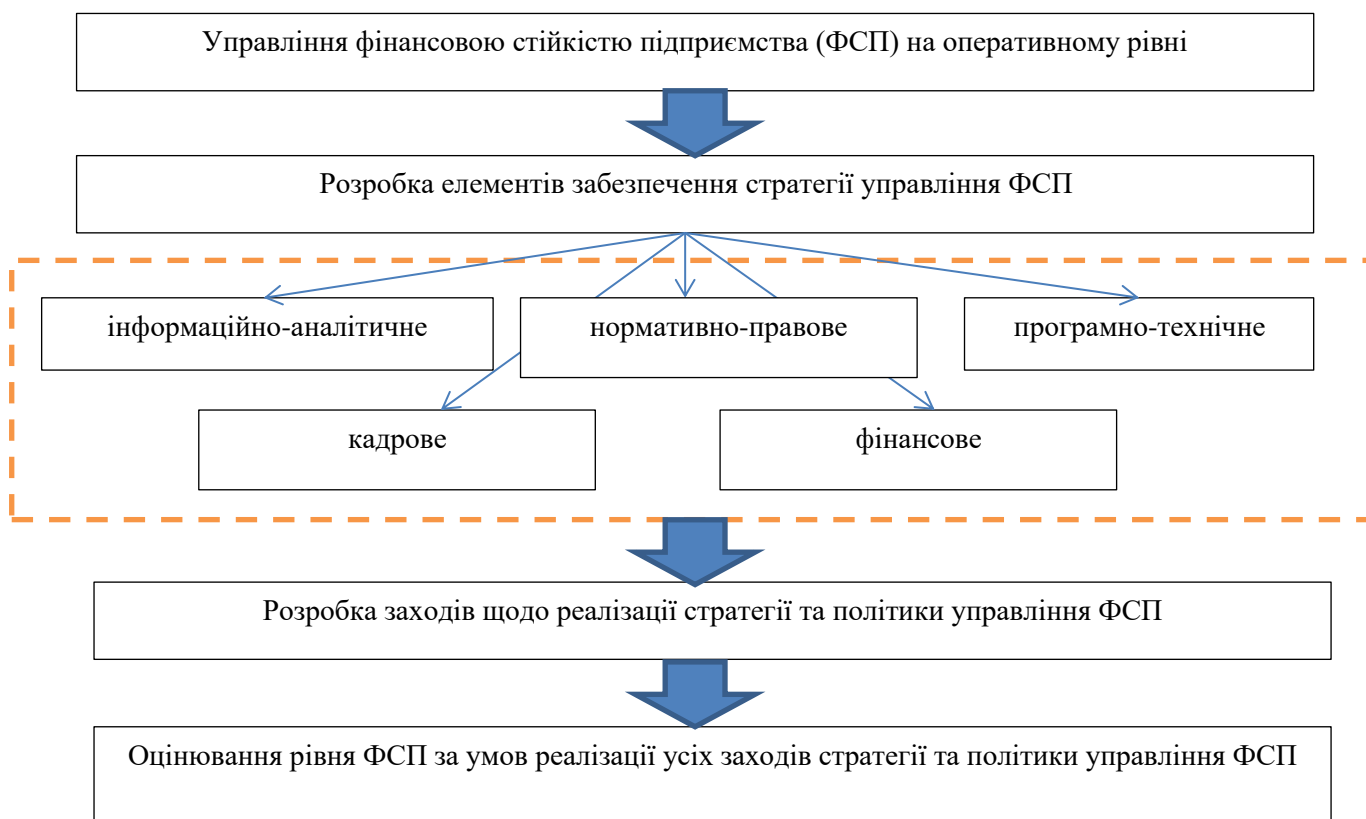

Рисунок 3.10 Алгоритм дій з управління фінансовою стійкістю ТОВ «Агроцентр технології» на оперативному рівні

Джерело: сформовано автором

Важливим на цьому рівні є детальна розробка усіх елементів забезпечення стратегії управління фінансовою стійкістю підприємства, зокрема, інформаційно-аналітичне, нормативно-правове, програмно-технічне, кадрове, фінансове і т.д.

Саме на цьому рівні здійснюється реалізація кінцевої мети управління фінансовою стійкістю – розробка та власне реалізація заходів управління операційними системами.

Завершальним етапом управління фінансовою стійкістю на оперативному рівні є оцінювання її рівня за умов реалізації усіх заходів стратегії та політики управління.

Поєднання управління усіх рівнів є передумовою формування можливості ефективного використання усіх управлінських інструментів, які мають вплив на фінансову стійкість організації.

Висновки до розділу 3

У даному розділі здійснено економічне обґрунтування доцільності впровадження інвестиційного проекту на підприємстві; сформовано процесно-системну модель управління фінансовою стійкістю підприємства.

На основі емпіричного матеріалу доведено, що одним із заходів підвищення ефективності діяльності та посилення фінансової стійкості підприємства є реалізація інвестиційних проектів, в результат чого буде спостерігатися збільшення фінансових надходжень та збільшення ринкової частки підприємства на ринку.

Запропоновано економічне обґрунтування доцільності впровадження проекту з розширення асортиментного ряду продукції за рахунок закупівлі нового обладнання. Здійснивши ряд розрахунків отримано висновок, що проект досягне окупності через 5 місяців реалізації, чиста приведена вартість перевищує 0, тому проект є цікавим з точки зору економічної доцільності та ефективності для підприємства.

Визначено внутрішню норму дохідності (IRR), яка показує значення ставки дисконтування, при якій дисконтований дохід дорівнює 0. Отриманий результат в 16% показує, що при наявності альтернативних проектів, при яких IRR буде меншою за 16%, проект варто реалізовувати. Або, наприклад, якщо комерційні банки пропонують підприємству більші відсотки за депозитними вкладками за ставкою, вищою за 16%, варто розглянути такий вклад як більш прибутковий.

Отже, за усіма аналізованими показниками інвестиційний проект ТОВ «Агроцентр-технологій» може бути прийнятий до реалізації.

Процесно-системна модель управління фінансовою стійкістю ТОВ «Агроцентр-технологій» передбачає виявлення факторів впливу на фінансову стійкість підприємства, етап формалізованого оцінювання (який складається із під етапів вибору методики визначення рівня фінансової стійкості і безпосередньо під етап проведення розрахунків), етап якісного оцінювання (визначення типу фінансової стійкості підприємства, встановлення відповідності бажаному стану та здійснення відповідних корегуючи дій), реалізація стратегії управління.

Запропоновано також алгоритм дій з управління фінансовою стійкістю ТОВ «Агроцентр-технологій» на стратегічному, тактичному та оперативному рівні.

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1 Стан охорони праці уТОВ «Агроцентр-технологій»

Охороні праці на ТОВ «Агроцентр-технологій» приділяється досить велика увага, оскільки підприємство працює із виробництвом добрив і азотних сполук, які можуть нести в собі загрозу працівникам, зважаючи на їхній хімічний склад.

В організаційній структурі підприємства немає окремого підрозділу з охорони праці, зважаючи на малочисельність працівників, тому питаннями з охорони праці займається керівник організації.

Важливим елементом його роботи є формування усіх документів, які пов'язані із забезпеченням охорони праці на підприємстві, періодичний інструктаж та навчання працівників, проведення контрольних заходів, що стосуються стану охорони праці на підприємстві.

Також підприємство здійснює акумуляцію коштів, які можуть бути спрямовані на підвищення рівня охорони праці, ліквідації негативних наслідків, які можуть бути спричинені порушеннями охорони праці працівниками. Розмір відрахування у цей внутрішній фонд підприємства прив'язаний до розміру фонду оплати праці попереднього звітного року і становить 0,5% від його розміру.

У Табл.4.1 подана інформація щодо величини фонду оплати праці та відповідно накопиченого фонду охорони праці.

Таблиця 4.1

Основні показники результатів діяльності ТОВ «Агроцентр-технологій»,

тис.грн.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019
Фонд оплати праці попереднього року	168	180	185	190	200
Фонд фінансування заходів з охорони праці	0,84	0,9	0,925	0,95	1

Значення, відображені в Табл.4.1 графічно відображені на рис.4.1.

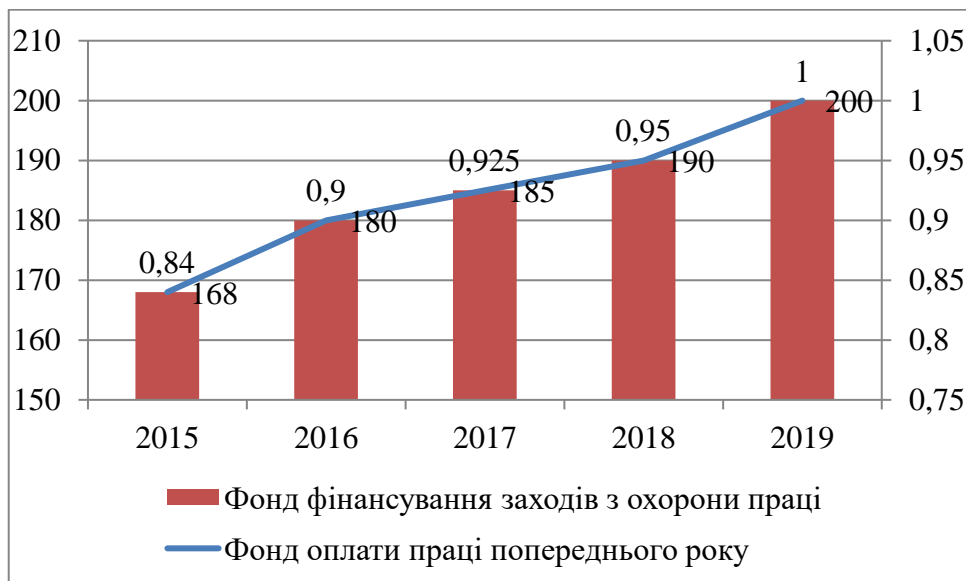

Рисунок 4.1 Динаміка фондів оплати праці та фонду фінансування заходів з охорони праці ТОВ «Агроцентр-технологій»

Можна бачити, що оскільки поступово зростає фонд оплати праці, пропорційно зростає і фонд фінансування заходів з охорони праці ТОВ «Агроцентр-технологій».

Важливим елементом охорони праці є забезпечення електробезпеки. Практично у всіх бізнес-процесах використовуються електропристрої, тому працівники повинні бути добре обізнані із принципами роботи обладнання, розуміти джерело небезпеки від електроприладів.

На підприємстві є розроблено Положення про навчання працівників з електроприладами, у якому описано правила поведження з пристроями.

Небезпека від електроприладів полягає у руйнівній силі електричного струму, який може бути вивільнений в результаті поломок пристроїв або неправильної їх експлуатації.

Якщо у підприємства з'являється в складі основних засобів нове електричне обладнання, обов'язково проводиться інструктаж працівника, який буде працювати на цьому обладнанні, про поведження з ним.

4.2 Забезпечення надійності роботи агропідприємства в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

В умовах наявності загроз техногенного та природного характеру підприємства повинні дуже швидко і чітко спрацювати на те, щоб не допустити їх виникнення та отримання негативних проявів.

Перш за все, необхідно розуміти, що таке надзвичайна ситуація загалом, надзвичайна ситуація техногенного характеру та надзвичайна ситуація природного характеру.

Ці визначення можна знайти у Кодексі цивільного захисту України та інших законодавчих та регулюючих актах (рис.4.2-4.3).

Надзвичайна ситуація— обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності.

Рисунок 4.2 Визначення надзвичайної ситуації у Кодексі цивільного захисту України

Джерело: [31]

Тобто, під надзвичайною ситуацією слід розуміти критично суттєве порушення нормальних умов, що ставить під загрозу життя чи здоров'я населення, матеріальні збитки.

Отже, підприємства, в тому числі і агропромислові, повинні мати напрацьовані сценарії реагування на загрози чи безпосереднє виникнення надзвичайних ситуацій.

На рис.4.3 показано інформацію щодо визначень надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру.

Надзвичайна ситуація техногенного характеру – транспортні аварії та катастрофи, пожежі, непередбачені вибухи, аварії з викидом небезпечних хімічних, радіоактивних речовин, раптове руйнування споруд та будівель, аварії на інженерних мережах і спорудах життєзабезпечення, гідродинамічні аварії на греблях, дамбах і інші випадки.

Надзвичайна ситуація природного характеру – небезпечні геологічні, метеорологічні, гідрологічні явища, деградація ґрунтів чи надр, природні пожежі, інфекційна захворюваність людей, тварин, рослин, зміна стану водних ресурсів і біосфери, а також інші явища.

Рисунок 4.3 Визначення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру

Джерело: сформовано автором на основі [32]

Якщо аналізувати конкретно агропромислові підприємства, вони доволі часто постають перед загрозою виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, яким треба активно протидіяти, адже саме ефективність та налагодженість такої системи протидії значною мірою визначає надійність роботи підприємства.

На агропромислових підприємства обов'язково повинні бути сформовані документи, з якими повинні бути ознайомлені всі працівники, у яких зазначається порядок дій на випадок виникнення будь якої надзвичайної ситуації.

Також необхідно проводити відповідне навчання працівників для того, щоб у разі виникнення надзвичайної ситуації усі були обізнані з тим, що потрібно робити.

З метою недопущення негативних проявів можливих надзвичайних ситуацій техногенного характеру не допускається ввезення на територію підприємства потенційно небезпечних речовин, використання небезпечних технологій.

Деякі агропідприємства можуть мати у складі основних засобів потенційно небезпечні об'єкти, які порушують надійність не тільки діяльності підприємства, але й є джерелом небезпеки для працівників підприємства та

мешканців територій, на яких розташоване підприємства. В таких умовах необхідно періодично проводити перевірку основних засобів на предмет того, чи не становлять вони загрози в даний час чи в майбутньому.

Основні положення Правил техногенної безпеки можна знайти у відповідних нормативних документах [33].

Висновки до розділу 4

В розділі 4 розглянуто особливості забезпечення роботи агропідприємства в умовах загрози виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, зокрема подано визначення надзвичайної ситуації, надзвичайної ситуації природного характеру та надзвичайної ситуації техногенного характеру. Подана інформація щодо заходів, яких повинно вживати підприємства для мінімізації проявів або й уникнення можливості виникнення зазначених загроз.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі проведено формування моделі управління фінансовою стійкістю підприємства на прикладі ТОВ «Агроцентр-технологій».

В процесі виконання поставлених завдань, отримано наступні висновки.

1. Показано значення економічної категорії «фінансова стійкість підприємства», які пропонують вітчизняні та закордонні дослідники, та узагальнено їх. Виявлено, що більшість дефініцій можна об'єднати такими ключовими категоріями як платоспроможність, незалежність від позичкового капіталу, прибутковість, стабільність, автономність, тощо.

2. Виділено базові або узагальнюючі фактори впливу на фінансову стійкість підприємства, тобто чинники I рівня (до якого віднесено фаза економічного розвитку системи та стадія життєвого циклу підприємства); чинники II рівня (наприклад, демографічний стан, особливості державного управління в частині соціального захисту та податкового регулювання, стимулювання і підтримки підприємницької активності, стратегії управління підприємством, його внутрішня грошова політика, стан системи керування персоналом, капіталом, активами, пасивами і т.д.); чинники III рівня (рівень інфляції, структура активів та пасивів підприємства, оптимальність виробничих чи грошових запасів).

3. Проаналізовано сучасні методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства, зокрема такі методи як агрегатний (який зводиться до аналізу абсолютних показників запасів, витрат, джерел фінансування і т.д.); коефіцієнтний (аналіз відносних показників коефіцієнтів автономії, фінансування, фінансової стійкості, маневреності власного капіталу, забезпечення власним оборотним капіталом та ін.), матричний (побудова матричних балансів за статтями активу та пасиву) та інтегральний (проведення комплексного оцінювання фінансової стійкості за інтегральними показниками).

4. Досліджено механізм управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах макроекономічної нестабільності, який складається з таких елементів: суб'єкти управління фінансової стійкості підприємства, цілі управління, елементи об'єкта управління, інструментарій управління фінансовою стійкістю, стратегія управління фінансовою стійкістю підприємства, реалізація стратегії, розрахунок ключових індикаторів ефективності, коригування стратегії.

5. Проведено розрахунок значень основних фінансово-економічних результатів діяльності ТОВ «Агроцентр-технологій».

Основним результатом розрахунків є те, що величина чистого доходу за аналізований період 2015-2019 рр. є нестійкою і коливалася в межах від свого мінімального значення 22,8 тис.грн. у 2018 році до максимуму 453,9 тис.грн. у 2015 році. Розраховано коефіцієнт автономії, який вказує, що лише у 2015 році власний капітал покривав більшість потреб у капіталі підприємства. Протягом 2016-2019 рр. нормативного показника досягнути не вдалося. За коефіцієнтом фінансування підприємство відповідало бажаному нормативному діапазону значень в період 2015-2017 рр. 2018-2019 рр. характеризуються невідповідністю цього часткового показника фінансової стійкості бажаному значенню.

6. Досліджено ресурсну базу ТОВ «Агроцентр-технологій» через аналіз його балансу. Починаючи із 2017 року, вартість необоротних активів зменшувалася на 0,1 тис.грн. за рахунок відповідного зменшення залишкової вартості основних засобів. Очевидним є нарощення темпів зміни щороку, тобто необоротні активи все швидше втрачають свою вартість – -21,57% за 2017 рік, - 27,5% наступного року і зрештою -37,93% за підсумками 2019 року. Якщо поглянути на 2015-2016 рр. частка поточної дебіторської заборгованості у загальній величині оборотних активів наближалася до 44%. Це є надзвичайно великий показник і свідчить про недосконалість управлінської політики, адже значною мірою дебіторська заборгованість зменшує мобільність обігових коштів підприємства, а це порушує фінансову стійкість та рівновагу організації.

Другою за величиною часткою в структурі необоротних активів володіють запаси. Їхня частка за 2016 рік скоротилася за 37,46% до 30,46%. Протягом усіх наступних років до 2019 р. частка запасів у структурі оборотних активів збільшувалася і максимального значення досягла у 2019 році в розмірі 37,84%. Стаття активу «Гроші та їх еквіваленти» у підприємства практично не формуються і їхній розмір змінювався в діапазоні 0,1-3,9 тис.грн. за період 2015-2019 рр.

Найбільші обсяги поточних зобов'язань та забезпечень в розмірі 604 тис.грн. були характерні для 2019 року, така ситуація поєднувалася із від'ємним значенням власного капіталу в розмірі -200,2 тис.грн. за рахунок отриманого за підсумками року збитку

7. Здійснено економічне обґрунтування доцільності впровадження інвестиційного проекту на підприємстві з розширення асортиментного ряду продукції за рахунок закупівлі нового обладнання. Здійснивши ряд розрахунків отримано висновок, що проект досягне окупності через 5 місяців реалізації, чиста приведена вартість перевищує 0, тому проект є цікавим з точки зору економічної доцільності та ефективності для підприємства. Визначено внутрішню норму дохідності (IRR), яка показує значення ставки дисконтування, при якій дисконтований дохід дорівнює 0. Отриманий результат в 16% показує, що при наявності альтернативних проектів, при яких IRR буде меншою за 16%, проект варто реалізовувати

8. Сформовано процесно-системну модель управління фінансовою стійкістю підприємства, яка передбачає виявлення факторів впливу на фінансову стійкість підприємства, етап формалізованого оцінювання (який складається із під етапів вибору методики визначення рівня фінансової стійкості і безпосередньо під етап проведення розрахунків), етап якісного оцінювання (визначення типу фінансової стійкості підприємства, встановлення відповідності бажаному стану та здійснення відповідних корегуючих дій), реалізація стратегії управління.

9. Проаналізовано окремі питання, що стосуються забезпечення охорони праці на підприємстві, фінансування заходів за цим напрямком, та описано принципи забезпечення надійності роботи агропідприємства в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Геращенко І.О. Войтенко А.Ю. Інноваційні методи управління фінансовою стійкістю підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості.– Харків Укртранс.;, 2012 – С.137-142.
2. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – Минск: Новое знание, 2002. – 704 с.
3. Стрішенець О. Аналітичний огляд фінансової стійкості підприємства. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2018. – № 3. – С. 58-65. – Режим доступу: <https://echas.eenu.edu.ua/index.php/echas/article/view/367/313>.
4. Ступка Н. Окремі аспекти оцінки фінансової стійкості підприємств. Університетські наукові записки.2005. № 4. С. 348–354
5. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: Навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ, 2004. С. 318–321.
6. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. – К.: Знання, 2000. – 378 с.
7. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций / А.Д. Шеремет, Е.В. Негашев ; 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2016. – 208 с.
8. Фурман І. В. Процес управління фінансовою стійкістю підприємства та шляхи його вдосконалення. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2017. №. 1. С. 31–36.
9. Басовский Л.Є., Басовська Є.М. Комплексний економічний аналіз господарської діяльності: Навчальний посібник. – М.: ИНФРА-М, 2014.-366 с.
10. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємств // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія Економіка.– Вип. (42). –2014. – С. 191-196

11. Борецька Н. П., Міщенко К.В. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства. Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 20. – С. 63–66.
12. Донченко Т. В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. -2010. - № 1. - Т 1. - С. 23-27
13. Панухник О.В., Голич Н.В. Погляд на категорію «малий бізнес» у призмі сучасного бачення та європейських підходів. Галицький економічний вісник. Т.: ТНТУ, 2019. № 3 (58). С. 51-61
14. Панухник О.В., Голич Н.В. Реалії розвитку малого бізнесу Тернопільщини в умовах інституційної невизначеності. Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». № 1-2'2018[78]. Тернопіль. 2018. С. 162-167
15. Химич І.Г. Особливості процесу моделювання управління фінансовими ризиками як способу мінімізації їх негативного впливу в діяльності підприємства // Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід: Тези доповідей VI Міжнародної науково-методичної конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків, 24-25 вересня 2015 року, м. Вінниця / відпов. ред. Коляденко С.В. – Редакційно-видавничий центр ВНАУ, 2015. – С. 251-252.
16. Химич І.Г. Фінансові ризики в діяльності підприємства // Матеріали VII Міжнародної науково–методичної конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід» (21-22 жовтня, 2016 р.). – Тернопіль: МП «Тайп», 2016. – С. 185-186.
17. Химич І.Г. Оцінка впливу макроекономічних факторів на ефективність проекту. Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід: Тези доповідей VIII Міжнародної науково-методичної конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків, 28-29 вересня 2017 року, м. Львів / Відпов. ред. Вовк В.М. – Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2017. – 195 с. – С. 190-192
18. Старченко Г. В. Управління проектами: теорія та практика : навч. посіб. – Чернігів : видавець Брагінець О. В., 2018. – 306 с.

19. Горбан А. П. Управління фінансовими ресурсами підприємства / А. П. Горбан // Економічні науки. – 2010. – № 15. – С. 25-27.
20. Мороз О. В., Сметанюк О. А. Фінансова діагностика у системі антикризового управління на підприємствах. Монографія. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. –167с.
21. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент : [навч. посіб.] /. –2-ге вид., перероб. і доп. –К.: Знання, 2005. –485 с.
22. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент : підручник / А.М. Поддєрьогін ; кер. кол. авт. і на у к. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.
23. Курінна О. В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. – 2013. – Вип. 2. – С. 140 - 148.
24. Єпіфанова І. Ю., Джежула В.В. Фінансовий аналіз та звітність : практикум .– Вінниця : В НТУ, 2017. – 143 с.
25. Телишевська Л.І., Птащенко О.В., А.В. Белоус Управління фінансовими ресурсами підприємства в межах його інвестиційної діяльності. Бізнес Інформ. -2015. -№ 8. -С. 273-277.
26. Пропозиції до плану першочергових дій з розвитку промисловості України.-Київ, 2017, 84 с.
27. Варланов Ю. Ю., Варланов О.Ю. Моделювання фінансового стану підприємств: сутнісний підхід до інтегрованої оцінки. Журнал "Економічні науки". – 2012. – № 59. – С. 139–146
28. Хачатурян С. В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація. Фінанси України . – 2003. – №4.– С. 77–81.
29. Сметанюк О. А., Базалицька А.В. Проблеми фінансового забезпечення відтворення основних засобів. Економічний простір: Збірник наукових праць. – № 59. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2012. – С.259-264.

30. Романенко Т. В. Шляхи удосконалення формування та використання фінансових ресурсів підприємств. Наукові праці. – Полтава, 2013. – Економічні науки. –С. 248-252

31. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс] : від 02 жовтня 2012 р. № 5403-VI. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>

32. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.10.2013 р. № 841 «Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру»; Постанова КМУ від 24.03.04 № 368 «Про затвердження порядку класифікації НС за їх рівнями»

33. Правила техногенної безпеки. Наказ міністра внутрішніх справ України № 879 від 05.11.2018

ДОДАТКИ